

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lukáš Vlk

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného se zaměřením na § 1110

OZ

Diplomová práce

Olomouc 2022

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Nabytí vlastnického práva od neoprávněného se zaměřením na § 1110 OZ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 117 556 znaků včetně mezer.“

V Praze dne 30. 12. 2022

.....

Lukáš Vlk

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. JUDr. Petru Téglovi, Ph.D. za cenné připomínky poskytnuté při konzultacích k této diplomové práci. Taktéž můj dík náleží Knihovně AV ČR za poskytnutí přívětivého zázemí pro vznik této práce.

OBSAH

Úvod	7
1. Vybrané problematické aspekty ust. § 1110 OZ	10
1.1. Postavení posuzovaného ustanovení v systematice nabytí od neoprávněného	10
1.1.1. Úvodní poznámky a vazba na ust. § 1109 písm. b) OZ	10
1.1.2. Ostatní skutkové podstaty	11
1.2. Okamžik vzniku vlastnického práva	12
1.2.1. Nástin problematiky	12
1.2.2. Tříletá lhůta a její povaha	13
1.2.3. První výkladový směr – odklad vzniku vlastnického práva	15
1.2.4. Druhý výkladový směr – rozvazovací podmínka	17
1.2.5. Třetí výkladový směr – omezení vindikačního nároku	20
1.2.6. Vztah k závazkovému právu	22
1.2.7. Dílčí závěr	23
1.3. Řetězení nabyvatelů	23
1.3.1. Nástin problematiky	23
1.3.2. Některé modelové situace a protichůdné zájmy	24
1.3.3. Možné řešení	25
1.4. Nedobrovolné pozbytí věci	27
1.4.1. Obecně	27
1.4.2. Věc ztracená	27
1.4.3. Svémocné odnětí věci	28
1.4.4. Některé nedostatky právní úpravy	29
1.5. Prokázání rozhodných skutečností vlastníkem věci	30
1.5.1. Úvod	30
1.5.2. Řádné splnění povinnosti vlastníkem věci	30
1.5.3. Vliv na vlastnické právo (alternativa)	32
1.6. Použitá movitá věc	33
1.6.1. Věcné zaměření skutkové podstaty	33
1.6.2. Definice použité movité věci	35
1.7. Úprava v § 1344 OZ?	36

1.8.	Podnikatel a běžný obchodní styk	37
1.9.	Dobrá víra nabyvatele v čase	39
1.9.1.	Úvodní poznámky.....	39
1.9.2.	„Pozdější zlá víra škodí“	39
1.9.3.	„Pozdější zlá víra neškodí“	40
1.10.	Úplata.....	41
1.10.1.	Výslovné zákonné vyjádření.....	41
1.10.2.	Alternativní pojetí	42
Závěr.....		44

Seznam použitých zkratek

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OZO	císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud. obecný zákoník občanský
KC	Kodeks cywilny (polský občanský zákoník)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
ZGB	Zivilgesetzbuch (švýcarský občanský zákoník)
CC	Code Civil (francouzský občanský zákoník)
BW	Burgerlijk Wetboek (nizozemský občanský zákoník)
CCE	Código Civil de España (španělský občanský zákoník)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech
NS	Nejvyšší soud ČR
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Seznam klíčových slov

Vlastnické právo, nabytí vlastnického práva, neoprávněný, použitá věc, ustanovení § 1110 OZ, dobrá víra v čase, obchod s použitými věcmi

Key words

right of ownership, acquisition of the ownership, unauthorized, used thing, section 1110 of the Czech Civil Code, good faith in time, sales of used things

Úvod

Institut nabytí vlastnického práva od neoprávněného i více než po osmi letech od účinnosti občanského zákoníku skýtá mnoho nezodpovězených problematických otázek praxí doposud neřešených. Stěžejním bodem této kvalifikační práce by mělo být zaměření na několik z takových problémů. Z odborné literatury je zřejmé, že se odborná veřejnost doposud zabývala zejména institutem nabývání od neoprávněného v jeho nejběžnější podobě, tj. se zaměřením na ust. § 1109 OZ.¹ A není se čemu divit. Vždyť po zakotvení řešeného institutu do OZ vznikla zejména otázka vztahu mezi novou právní úpravou a úpravou předchozí. V právní úpravě účinné před nabytím účinnosti OZ se „plnohodnotné“ nabytí od neoprávněného ocitlo takřka jedině v obchodním zákoníku.² Absenci výslovné právní úpravy nabytí od neoprávněného v předchozím občanském zákoníku potvrzují i autoři ve vybrané odborné literatuře, kteří poukazují na skutečnost, že v případě nabytí věci od nevlastníka se nabyvatel stal pouhým držitelem a k nabytí vlastnického práva mohlo dojít až uplynutím potřebné doby a splněním podmínek pro vydržení.³ Autoři pojednávající o nabývání od neoprávněného tak byli po účinnosti OZ postavení zejména před otázkou posouzení možného nového rozsahu aplikace předmětného institutu.⁴ Nehledě na nově vzniklou problematiku nabývání od neoprávněného u nemovitých věcí ovládanou principem materiální publicity veřejných seznamů.⁵

Práce si klade za cíl zaměřit se na jednu z modifikací nabytí od neoprávněného obsaženou v ust. § 1110 OZ, jejíž vyčlenění zákonodárcem do samostatného ustanovení si zasluhuje bližšího zkoumání a zodpovězení některých vybraných problematických teoretických aspektů. Výsledkem snahy autora promítnuté do této diplomové práce by mělo být popsání systematického zakotvení pravidla uvedeného ve zkoumaném ustanovení do celistvé právní úpravy nabytí od neoprávněného, dále stanovení rozsahu aplikace posuzovaného pravidla za využití právních výkladových metod a v neposlední řadě rozbor pojmů v pravidle obsažených a zhodnocení právních účinků spojených s aplikací normy při různých výsledcích zjištěných výkladem dané právní normy. Svým způsobem právě ustanovení, jež představuje merit práce, zůstává ve srovnání s ostatními právními normami zabývajícími se nabytím od neoprávněného v jakémsi vzduchoprázdnu, kdy neexistuje téměř žádný

---

¹ Srov. např. SPÁČIL, Ondřej. *Nabývání od neoprávněného*. Bulletin advokacie, 2014, roč. 20, č. 3, s. 38. A další odborné články na dané téma.

² Viz ust. § 446 ObchZ.

³ NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Vlastnictví a věcná práva*. 2. vydání. Praha: Grada, 2017, s. 55.

⁴ VANĚK, Jakub. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku*. Právní rozhledy, 2014, roč. 22, č. 2, s. 44.

⁵ Srov. např. KRAFT, Martin. *Právo nemovitostí po rekonstrukci – materiální publicita zápisů v katastru nemovitostí*. Právní rozhledy, 2014, roč. 22, č. 15-16, s. 546.

konzistentní postup při jeho případné aplikaci.⁶ Předkládaná diplomová práce se tak pokouší vymezit alespoň některá problematická úskalí, na něž může při případném výkladu odborná veřejnost narazit. I proto byl pro systematiku diplomové práce zvolen koncept pouze jedné všeobjímající kapitoly zahrnující vybrané problematické aspekty posuzovaného ustanovení, přičemž každý z okruhů je následně členěn do podkapitol pro vyšší orientaci v textu.

Obsah následujícího textu bude zaměřen na problematiku systematického zakotvení posuzovaného ustanovení v systému nabytí od neoprávněného, následně na otázku okamžiku vzniku vlastnického práva u nabyvatele a s tím spojenou pluralitu nabyvatelů v čase. Taktéž bude rozebráno věcné zaměření skutkové podstaty, tj. zejména vlastnost věci nedobrovolně pozbyté a zákonodárcem užitá kritéria použité věci. V neposlední řadě se práce zaměřuje na některé další problémy, tj. zejména na relevanci dobré víry nabyvatele v čase, zvláštnost konstrukce posuzovaného ustanovení spočívající v zavedení povinnosti vlastníka věci prokázat rozhodné skutečnosti, na výslovně zákonodárcem zavedenou podmínku úplatnosti právního jednání a taktéž částečně poukazuje na potenciální konflikt ustanovení s úpravou zastavení cizí movité věci.

Pro zpracování práce bylo snahou vytěžit maximum z minima tuzemské odborné literatury zaměřující se na některé pasáže výše uvedené. Pro případnou komparaci byla primárně zvolena právní úprava polská, vzhledem k některým podobnostem zakotveného pravidla polského s jeho českým protějškem. V průběhu textu je však odkazováno i na některé další evropské právní řády tak, aby bylo zřejmé, že české ustanovení není až v takovém vzduchoprázdnu a v budoucnu bude vhodné využít i některých zahraničních závěrů.⁷ Práce taktéž využívá některých tuzemských prvorepublikových zdrojů tradičních právníků pro výklad společných znaků pro institut nabytí od neoprávněného jako celku.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce nemohly být zapracovány i některé další výkladové otázky vznikající v průběhu myšlenkových procesů, které by buď zasluhovaly bližšího podrobnějšího zkoumání, či již existuje vyšší množství tuzemských zdrojů, jež se pokouší předložit svůj výklad. Příkladem skupiny prvně jmenované může být podrobnější rozbor konstrukce rozvazovací podmínky, zejména pak zaměření na její účinky *ex nunc* / *ex tunc* (blíže viz kapitolu 1.2.4.) a taktéž posouzení možných odchylek od obecné aplikace vyvratitelné domněnky dobré víry nabyvatele v intencích ust. § 7 OZ. Druhou jmenovanou skupinu ztělesňuje zejména posouzení kvality dobré víry nabyvatele při uzavírání smluv v závodech obchodujících s použitými věcmi.

---

⁶ I přes skutečnost, že ustanovení svým rozsahem dopadá na široké množství případů, české soudy dosud nevytvořily konzistentní judikaturu. Taktéž ani komentářová literatura nepředstavuje úplný a vyčerpávající výklad posuzovaného ustanovení.

⁷ Lze uvažovat např. o švýcarské právní úpravě.

Problematika dobré víry by sama o sobě mohla tvořit téma samostatné diplomové práce, a i tak by nebyla plnohodnotně vyčerpána, tudíž se práce zabývá pouze jednou ze specifických modalit.

1. Vybrané problematické aspekty ust. § 1110 OZ

1.1. Postavení posuzovaného ustanovení v systematice nabytí od neoprávněného

1.1.1. Úvodní poznámky a vazba na ust. § 1109 písm. b) OZ

Ze struktury OZ nelze jednoznačně určit vztah ust. § 1110 OZ k ostatním ustanovením upravujícím nabytí od neoprávněného, zejména pak k ust. § 1109 OZ. Problém zcela jednoznačně nebude činit vztah mezi ust. § 1111 OZ a posuzovaným ustanovením, v kterémžto případě přiznává odborná literatura posuzovanému ustanovení privilegovanou a speciální formu oproti obecnému ust. § 1111 OZ.⁸ Ovšem vztah k ust. § 1109 OZ již může vyvolávat určité výkladové problémy. Ohnisko problému tkví v možnosti samostatné aplikovatelnosti zkoumaného ustanovení. Jinými slovy, zdali je pouhým zpřesněním specifické situace a rozvinutím pouze některé skutkové podstaty uvedené v ust. § 1109 OZ, nebo stojí v systematice pasáže nezávisle na privilegované skutkové podstatě z předchozího ustanovení OZ.

Doříčák⁹ směřuje své závěry k prvně jmenovanému závěru. Ve zkoumaném ustanovení spatřuje pouhé rozšíření skutkové podstaty uvedené pod písmenem b) ust. § 1109 OZ. Autor jde ještě o myšlenku dále a dovozuje, že dle ust. § 1110 nelze nabýt vlastnické právo, tudíž nabyvatel nabývá vlastnické právo právě dle ust. § 1109 písm. b) OZ. Daný závěr odůvodňuje následovně: *„Zákonodárce podle mého koriguje dosah § 1109 písm. b) OZ prostřednictvím § 1110 OZ, jenž představuje jakýsi protipól a vyjadřuje speciální režim pro případ, jsou-li použité movité věci pozbyty ztrátou či odňaté svémocně. Při obchodování s použitými věcmi (typicky: použité mobilní telefony či automobily) totiž existuje vyšší riziko, že předmětem převodu budou právě použité věci kradené a svémocně odňaté, je tak nastavena vyšší míra ochrany ve prospěch vlastníka, neboť je mu umožněno za splnění určitých předpokladů (prokázání ztráty či svémocného odnětí věci) požadovat vydání věci po nabyvateli, aniž by musel prokazovat jeho zlou víru.“¹⁰*

Při takovém výkladu však není zřejmé, proč by tak zákonodárce neučinil výslovně v zákonném textu a nezařadil dané „doplňující“ pravidlo do vzniknuvšího druhého odstavce ust. § 1109 OZ. Možným argumentem pro výše nastíněný závěr by mohl být fakt, že jak v případě ust. § 1109 písm. b), tak v případě předmětného ustanovení směřuje zákonodárce svoji vůli na věci nabyté „od podnikatele při jeho běžné obchodní činnosti“, tudíž při zopakování totožného sousloví i v rámci ust. § 1110 OZ míní právě a pouze vytvoření specifické odchylky pro „obecnou“

⁸ Srov. DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 422. Shodně i důvodová zpráva k OZ, zvláštní část, s. 282-283.

⁹ DORÍČÁK, Lukáš. *Nabývání vlastnického práva ke nedobrovolně pozbyté věci podle § 1110–1111 OZ*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2020, roč. 28, č. 3, s. 402, poznámka pod čarou 1).

¹⁰ Tamtéž. Shodně i PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189. Taktéž shodně i LAVICKÝ, Petr. *Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním*. Právní rozhledy, 2017, roč. 25, č. 13-14, s. 464.

skutkovou podstatu v předchozím ustanovení. Ovšem i pro účely práce bude vhodné uvést, zdali si lze hypoteticky představit situace, za kterých by bylo možné aplikovat zkoumané ustanovení i ve spojení s některými ostatními skutkovými podstatami v ust. § 1109 OZ.

1.1.2. Ostatní skutkové podstaty

Ihned v počátcích je možné vyloučit aplikace ustanovení společně se skutkovými podstatami uvedenými pod písmeny a), e) a f). Zákon nabytí těchto věcí dle ust. § 1110 OZ vylučuje výslovně v ust. § 1113 OZ. Nižší míru pozornosti vyžaduje skutková podstata zakotvená v ust. § 1109 písm. c) OZ. Pojem „svěření“ věci do určité míry představuje protipól případům nedobrovolného pozbytí věci vyjmenovaným v posuzovaném ustanovení. V ideálních případech obnáší svěření věci vůli a rozhodnutí vlastníka věci svěřit svoji věc do dispozice třetí osoby.¹¹ Z logiky věci pak vyplývá, že si obě ustanovení, tj. ust. § 1110 OZ a ust. § 1109 písm. c) OZ v daném parametru odporují. Nemůže se jednat o ztrátu, či svémocné odnětí věci v případech, kdy vlastník pozbyl dispozice s věcí naplněním svého volného jednání. Ovšem životní situace mohou nabídnout situace ošemetné, při kterých bude poměrně složité odlišit hranice mezi „svěřením“ věci a nedobrovolným pozbytím věci.¹² I přesto platí, že daná ustanovení nelze aplikovat zároveň.

Zbývá tak pouze posouzení vztahu posuzovaného ustanovení k ust. § 1109 písm. d) OZ. Zákon na tomto místě upravuje nabytí od neoprávněného dědice, kterému bylo dědictví potvrzeno. Za neoprávněného dědice bude i v kontextu OZ považována osoba „*která podle rozhodnutí o dědictví nabyla majetek zůstavitele, ačkoliv podle dědického práva jej neměla nabyt buď vůbec, nebo v takovém rozsahu, v jakém jej nabyla.*“¹³ Judikatura vymezila limity pro aplikaci ustanovení a to tak, že se musí jednat o situace, ve kterých k dané věci příslušelo vlastnické právo zůstaviteli, které bylo posléze přiřknuto právě neoprávněnému dědici.¹⁴ Ochrana v případech, kdy věc nenáležela zůstaviteli a byla přiřknuta neoprávněnému dědici občanský zákoník nepřiznává.¹⁵

Na tomto místě bude rozhodné, zdali je vůbec možné zkombinovat obě ustanovení a učinit závěr o absenci konfliktu pro jejich případnou souladnou aplikaci. Je zřejmé, že podmínka neoprávněného dědice patrně ztělesňuje další charakteristické rysy pro osobu, které bylo neoprávněné potvrzeno dědictví. Ostatně i „status“ podnikatele osobě náleží na základě relevantních právních skutečností (viz ust. § 420). Může za takové konstelace být uvažováno o podnikateli, kterémuž též náleží postavení neoprávněného dědice? **Zcela určitě je taková situace**

---

¹¹ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. *Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabytí od neoprávněného.* Právní rozhledy, 2016, roč. 24, č. 4, s. 120.

¹² V podrobnostech tamtéž.

¹³ NĚMCOVÁ, Jitka. *Ochrana oprávněného dědice.* Ad Notam, 2003, roč. 9, č. 4, 79 s. Taktéž i rozsudek NS ze dne 8. října 2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.

¹⁴ Usnesení NS ze dne 22. července 2015, sp. zn. 22 Cdo 5163/2014.

¹⁵ Srov. usnesení NS ze dne 15. března 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.

myslitelná.¹⁶ Avšak v případě aplikace ust. § 1110 je z pohledu vlastníka taktéž rozhodující, že věc vyšla z jeho sféry vlivu nedobrovolně (viz níže). Jestliže bylo výše uvedeno, že ochrana dle ust. § 1109 písm. d) náleží pouze věcem, které k okamžiku smrti vlastnil zůstavitel, pak si lze s obtížemi představit situace, ve kterých by mohla v době od smrti zůstavitele do potvrzení dědictví neoprávněnému dědici věc získat atribut nedobrovolně pozbyté věci. Ovšem ani takové nelze kategoricky vyloučit, patrně spíše v souvislosti se ztrátou věci.

Může se zdát, že výše prezentované myšlenky nemají žádného praktického dopadu na případné postavení nabyvatele. Avšak tak tomu nebude. Aplikace ust. § 1110 OZ by podstatně zasahovala taktéž do další skutkové podstaty a v případě nabytí dle ust. § 1109 písm. d) by dobrovolnému nabyvateli k nabytí vlastnického práva k věci nepostačilo pouhé konstatování, že věc byla nabyta od neoprávněného dědice, tj., že spoléhal na veřejnou listinu toto prokazující.¹⁷ Taková aplikace bude mít zřejmě i své důsledky v rovině případného posuzování nabyvatele nabývajícího v zastavárně, bazaru, či obdobného závodu, pokud mu podnikatel poskytne záruku toho, že věc nabytá důsledkem rozhodnutí soudu o potvrzení dědictví.

V rovině praxe však stále budou převažovat situace, kdy ust. § 1110 OZ spíše obsáhne situace uvedené v ust. § 1109 písm. b) OZ. Nehledě na to, že se skutkové podstaty uvedené v písm. b) a c) dostávají do konfliktu a muselo by být postaveno najisto, kterému dát přednost. I z tohoto důvodu bude příhodnější pohlížet na posuzované ustanovení pouze jako na speciální odchylku od obecného pravidla uvedeného v ust. § 1109 písm. b), nikoli od ostatních skutkových podstat. V intencích výše nastíněného by se dalo obecně konstatovat, že nebudou v tomto směru relevantní okolnosti, za kterých získal podnikatel věc do držby. Pokud bude zároveň i neoprávněným dědicem, bude taková skutečnost právně bezvýznamná, jelikož se na činnost podnikatele uplatní přednostní úprava v ust. § 1110 OZ, respektive ust. § 1109 písm. b).

1.2. Okamžik vzniku vlastnického práva

1.2.1. Nástin problematiky

I přes základní pravidlo celého konceptu nabytí od neoprávněného, tj. okamžitosti nabytí vlastnického práva nabyvatelem, zavádí zákonodárce do právní úpravy tříletou lhůtu, která do ní vnáší mnohé výkladové problémy. Jedním z nich je otázka, zdali právě takto formulovaná lhůta má svými důsledky oddálit okamžitost nabytí vlastnického práva nabyvatele, či představuje jinou

---

¹⁶ Podnikatel se stane neoprávněným dědicem věci, kterou následně zahrne do svého portfolia a bude ji dále nabízet k prodeji.

¹⁷ DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 416.

modalitu obecně platných závěrů. A jestli ano, pak jakou? Již z komparace ust. § 1110 OZ¹⁸ s ust. § 1109 OZ lze seznat, že oním rozlišujícím kritériem, pro které by snad měl být vytvořen odlišný závěr má být právě osud věci, tj. zdali byla věc pozbyta nedobrovolně či nikoliv.¹⁹

Přitom právě onen okamžik vzniku vlastnického práva může mít zásadní právní následky pro případný další osud „převedené“ movité věci. Například jak trefně uvádí Thöndel: „*Nabytí vlastnického práva ke věci samozřejmě otevírá cestu věřitelů nabyvatele se na takové věci uspokojit v exekučním řízení, popř. v řízení insolvenčním.*“²⁰ Nehledě na to, že v případě existence různých výkladů k okolnosti vzniku vlastnického práva u nabyvatele v případě ust. § 1110 OZ a na to navazujících následných převodů věci mohou vznikat spleť právní vztahy vnášející do celé problematiky další špetku právní nejistoty adresátů právních norem ohledně jejich vlastnického práva. Není se čemu divit. Vždyť přeci právě okamžitost nabytí vlastnického práva v případě nabytí od neoprávněného²¹ je jedním z pojmových znaků a hlavní myšlenkou celého instrumentu.²²

Každá z výjimek z pravidla pak musí mít svůj racionální základ a náležité odůvodnění. Způsob, jakým zákonodárce formuloval zkoumané ustanovení, však příliš nenaznačuje směr odchylky, zejména pak není jasné, zdali má dojít k modifikaci pravidla spočívajícího v okamžitosti nabytí vlastnického práva nabyvatelem, či má ustanovení sloužit jako jakási poslední záchrana původního vlastníka, tj. přiznat privilegium oproti standardnímu postavení, kterého se mu dostává při aplikaci ust. § 1109 OZ. Ustanovení vykazuje i další odchylné znaky, o těch bude pojednáno dále.

1.2.2. Tříletá lhůta a její povaha

Pro následný rozbor předložených výkladových směrů je nutné nejprve popsat a určit povahu posuzované tříleté lhůty. Ze zákonného znění totiž při prvním vhledu do problematiky přímo nelze seznat, jaké právní následky jsou spojeny s jejím uplynutím. Zákon stroze uvádí, že v případech, kdy vlastník své právo uplatní v dané lhůtě, vznikne nabyvateli povinnost věc vydat. Ovšem již není vyřešena situace opačná čili taková, za které vlastník věci nestihne uplatnit své právo v dané lhůtě. Pak není jasné, zdali lze mezi následky zmeškání lhůty řadit pouze promlčení vindikačního nároku (či jeho prekluzi?). Nebo snad v sobě zmeškání zahrnuje moment nabytí

¹⁸ Ust. § 1110 OZ zní: „*Získal-li někdo v dobré víře za úplaty použitou movitou věc od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje takovými věcmi, vydá ji vlastníku, který prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu věc byla odňata svémocně a že od ztráty nebo odnětí věci uplynuly nejvýše tři roky.*“

¹⁹ Na odchylku poukazuje i Dořičák, který uvádí, že: „*u věcí, které nebyly nedobrovolně pozbyty, dochází ke nabytí vlastnického práva zpravidla ke okamžiku, kdy jsou splněny všechny podmínky nabytí od neoprávněného (ve většině případů také účinností smlouvy).* (...)“ Viz DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 401-414.

²⁰ THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 314.

²¹ DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 95.

²² Jakýmsi protipólem narovnání právního stavu se stavem skutečným může být vydržení, které tradičně spojuje okamžik nabytí vlastnického práva s plynutím času.

vlastnického práva nabyvatelem, tudíž definitivní ukotvení pozice nabyvatele v pozici vlastníka věci? Následně nelze taktéž seznat, vůči komu a v jaké fázi má být právo uplatněno.²³ Výsledek nabývá na důležitosti taktéž i při případném zahájení soudního řízení, přičemž zatímco uplynutím promlčecí lhůty právo nadále existuje v podobě naturální obligace a je na osobě, jež promlčení práva svědčí, aktivně uplatnit námitku, kdežto v případě prekluze dané právo zaniká a soud k takové skutečnosti přihlíží ex offo.²⁴

Nejdříve musí být postaveno najisto, kam lze lhůtu zařadit, zejména pak posoudit, zdali bude splňovat charakteristiku lhůty propadné. Z textace zákona plyne jednoznačně, že se jedná o lhůtu, jejíž počátek je určen objektivní skutečností, tj. momentem ztráty, či svémocného odnětí věci vlastníka.²⁵ Komentářová literatura odmítá argumentaci některých soudů, že české občanské právo zná pouze dva druhy lhůt (promlčecí a prekluzivní) a nejedná-li se o jednu, musí být dána existence druhé.²⁶ U prekluze práva se vyžaduje složená právní skutečnost ztělesňující existenci práva podléhajícího prekluzi a uplynutí prekluzivní lhůty v kombinaci s omisivním jednáním oprávněného subjektu.²⁷ Práva podléhající prekluzi však musí zákon stanovit výslovně.²⁸ Stěžejním bodem pro další postup bude posouzení, jestli daná lhůta splňuje podmínku výslovnosti. Pakliže má právě uplynutím lhůty prekludovat vlastnické právo vlastníka, pak taková možnost musí být ze zákonného znění ustanovení odvoditelná, a to i implicitně při použití různých výkladových metod.²⁹

Věčným bojem v rámci hmotněprávních lhůt obsažených v OZ pak je rozpoznání promlčecí lhůty od lhůty propadné.³⁰ Judikatura³¹ zastává následující názor „*Pokud zákon stanoví, že účastníci právního vztahu mohou své nároky uplatnit v určité lhůtě, je třeba dovést, že po uplynutí této lhůty již své nároky uplatnit nemohou (argumentum a contrario). Pokud tedy oprávněné osoby neuplatní své nároky... ve lhůtě stanovené zákonem, ... již své nároky uplatnit nemohou; jinak řečeno, tyto nároky zanikly.*“³² Avšak ust. § 1110 OZ výslovnou formulací, že vlastník může své právo uplatnit v tříleté lhůtě neobsahuje.

²³ O této problematice je pojednáno v kapitole 1.4.

²⁴ BRIM, Luboš. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2165.

²⁵ Dělení na lhůty subjektivní a objektivní se užívá i v souvislosti s lhůtami prekluzivními. Viz TÉGL, Petr, WEINHOLD, Daniel. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 1078.

²⁶ BRIM, Luboš in: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2162-2163.

²⁷ TÉGL, Petr, WEINHOLD, Daniel. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 1074.

²⁸ Ust. § 654 OZ.

²⁹ TÉGL, Petr, WEINHOLD, Daniel. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 1076.

³⁰ Srov. WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*, 2015, Praha: C. H. BECK, s. 12-16.

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 3 Cdon 1348/96 (č. 50/1999 Sb. rozh. civ.).

³² Na tuto judikaturu souhlasně navazuje i novější judikatura NS. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5143/2017.

Konstrukce posuzovaného ustanovení je stylizována do formy určení důkazního břemena pro vlastníka věci³³, tj. vlastník **prokazuje**, že od nedobrovolného pozbytí věci uplynuly nejvýše tři roky. Pro určení typu lhůty se pak nejspíše využijí některé výkladové metody v souladu s komentářovou literaturou. Absolutně lze vyloučit možnost existence promlčecí lhůty, jejíž zmeškáním by se promlčelo samotné vlastnické právo.³⁴

Pravděpodobně se jedná o lhůtu propadnou.³⁵ K takovým závěrům lze dospět na základě užití systematické a teleologické výkladové metody. V rámci hierarchie OZ je lhůta zařazena mezi pravidla týkající se nabytí vlastnického práva od neoprávněného, přičemž pokud zákonodárce privileguje vlastníka věci právě tím, že mu poskytne dodatečnou lhůtu k vindikaci věci, kteroužto například v rámci ust. § 1109 OZ vlastník věci nedisponuje, pak by tím spíše měl být se zmeškáním takové lhůty spojen zánik práva tak, aby byl naplněn smysl a účel nabytí od neoprávněného. Smysl a účel i v případě ust. § 1110 OZ zůstává nadále totožný jako u všech ostatních skutkových podstat nabytí od neoprávněného. Totiž narovnat stav právní se stavem skutkovým za současného poskytnutí ochrany dobrověrnému nabyvatele. Pro nejvhodnější závěry bude mít lhůta prekluzivní povahu, jelikož v případě argumentace lhůtou promlčecí lze uvažovat pouze o promlčení vindikačního nároku, přičemž takové řešení dostatečně nenaplnuje smysl a účel instrumentu.³⁶ O možných variantách účinků zmeškání lhůty bude pojednáno v následujících kapitolách.

Závěrem se taktéž hodí doplnit, že s podáním návrhu k soudu vlastníkem dojde ke stavění lhůty.³⁷ Možné průtahy ze strany nabyvatele v průběhu vlastníkem zahájeného soudního řízení by v případě nestavění prekluzivní lhůty podáním návrhu k soudu mohly způsobit zánik nároku vlastníka ještě před samotným soudním rozhodnutím.³⁸ Ostatně taková konstrukce se uplatňuje i v případě aplikace úpravy vydržení³⁹, tedy tím spíše se musí uplatnit v případě ust. § 1110 OZ.⁴⁰

1.2.3. První výkladový směr – odklad vzniku vlastnického práva

³³ LAVICKÝ: *Význam domněnky...*, s. 464.

³⁴ Zákon výslovně stanoví nepromlčitelnost vlastnického práva v ust. § 614 OZ.

³⁵ Mnozí autoři k tomuto závěru docházejí bez bližšího odůvodnění. Srov. např. BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2013, s. 158. Pochybnosti vyjádřil kupříkladu Púry, avšak bez bližšího zkoumání. Srov. PÚRY, František, *Některé zásadní souvislosti nové úpravy soukromého práva s postihem hospodářské a majetkové kriminality*. Bulletin advokacie, 2015, roč. 26, č. 9, s. 25.

³⁶ V polské literatuře taktéž vycházejí z prekluzivní povahy lhůty. Srov. GORNIAK, Kacper. *Nabycie własności rzeczy ruchomej w dobrej wierze*. Warszawa: C. H. Beck, 2021, s. 255. Opačný názor zastává Vacek v případě úpravy francouzské, kdy lhůtě přisuzuje charakter promlčecí, přičemž promlčovaným právem je vindikační nárok vlastníka věci. Srov. VACEK, Josef. *Problém mobilární vindikace v západoevropském právu moderním a dějinný jeho vývoj. Svazek II. Kniha první: expozice problému: Práva moderní. (I.)*. Praha: Sborník věd právní a státních. 1908, s. 33.

³⁷ Inspirací může být nizozemské právo, které obsahuje obdobnou konstrukci prekluzivní lhůty a skutečnost stavení lhůty zakotvuje výslovně. Viz čl. 3:86 odst. 4 nizozemského občanského zákoníku (BW).

³⁸ Shodně i BORSÍK, Daniel. *Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného jako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve*. Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 7, s. 245.

³⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 3298/2011 (č. 50/2012 Sb. rozh. civ.).

⁴⁰ Viz taktéž ust. § 648 OZ ve spojení s § 654 OZ.

První z možných konstrukcí může být taková, za které nabyvatel nenabývá vlastnického práva okamžitě, nýbrž se nabytí odkládá na zmeškání lhůty oprávněné osoby (vlastníkem).⁴¹ Jestliže má posuzované ustanovení oproti privilegovaným skutkovým podstatám chránit více vlastníka před dobrověrným nabyvatelem, pak právě odklad vzniku vlastnického práva může být právě oním odlišným následkem. Ovšem i tento výkladový závěr má svá úskalí. Zejména pak v případě většího počtu na sebe navazujících nabyvatelů a jejich postavení (viz kapitolu 1.3.).

Výše nastíněné řešení obsahuje například polský občanský zákoník, kdy čl. 169 odst. 2 KC výslovně stanoví, že „v případě věci ztracených, či odcizených **nemůže nabyvatel v dobré víře nabýt vlastnického práva dříve, než uplyne lhůta tří let od ztráty, či odcizení věci. Omezení v podobě tříleté lhůty poté neplatí v případě převodu peněz, cenných papírů na doručitele, či na věci movité nabyté na veřejné dražbě, či po provedeném exekučním řízení.**“⁴² Polský zákonodárce tak jednoznačně preferuje postavení původního vlastníka před potenciálním nabyvatelem v dobré víře.⁴³ Nutno podotknout, že citované ustanovení neobsahuje žádné aplikační zúžení obdobné české právní úpravě, a to sice na použité movité věci prodávané v zastavárnách a jim podobných institucích. Avšak i tak ve všech svých důsledcích v sobě polská právní úprava ztělesňuje vyšší míru právní jistoty nabyvatelů v souvislosti s věcmi nedobrovolně odňatými, což při případné komparaci s ust. § 1111 OZ nelze dovodit u právní úpravy české, která stále lpí na zásadě, že věci nedobrovolně odňaté zásadně od neoprávněného nabytí nelze.⁴⁴

Výše nastíněný směr může však do určité míry nabourávat smysl a účel nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Nehledě na výrazný zásah do práv potenciálních nabyvatelů, kteří i přes svůj splněný standard dobré víry nenabydou vlastnického práva k věci, které zrovna přísluší nálepka věci nedobrovolně pozbyté. Jak již bylo zmíněno výše, účinného naplnění smyslu a účelu institutu nabytí od neoprávněného lze dosáhnout pouze, pokud bude docházet k nabytí vlastnického práva nabyvatelem co nejdříve, ideálně okamžitě. V souvislosti s tímto lze poukázat na obecnou klauzuli nabytí od neoprávněného obsaženou v ust. § 1109 OZ, u kteréžto se odborná literatura shoduje na závěru o převodu vlastnického práva již k nejbližšímu momentu, tj. zejména k účinnosti převodní

---

⁴¹ BEZOUŠKA, PIECHOWICZOVÁ: *Nový občanský zákoník...*, s. 158. Shodně i např. THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 314.

⁴² Čl. 169 odst. 2 KC zní: „Jednakże gdy rzecz zgubiona, skradzioną lub w inny sposób utraconą przez właściciela zostaje zbyta przed upływem lat trzech od chwili jej zgubienia, skradzenia lub utraty, nabywca może uzyskać własność dopiero z upływem powyższego trzyletniego terminu. Ograniczenie to nie dotyczy pieniędzy i dokumentów na okaziciela ani rzeczy nabytych na urzędowej licytacji publicznej lub w toku postępowania egzekucyjnego.“

⁴³ Srov. DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 403.

⁴⁴ Iwaniec naopak nespatřuje v tříleté prekluzivní lhůtě racionální důvod. Jestliže má sloužit pro uchování vlastnického práva původního vlastníka a zároveň k nastolení alespoň nějaké plynulosti právního obchodu s nedobrovolně pozbytými věcmi, pak minimálně ve druhém faktoru prakticky její účinek selhává. Srov. blíže IWANIEC, Witosław. *Czy należy chronić nabywcę w dobrej wierze?* Transformacje Prawa Prywatnego, 2007, roč. 8, č. 3–4, s. 75.

smlouvy.⁴⁵ A o tomto vypovídá i zákonodárcem výslovné nezavedení jakékoli lhůty do ostatních skutkových podstat nabytí od neoprávněného v ust. § 1109 OZ a taktéž do obecného pravidla v ust. § 1111 OZ.

Takový závěr má své opodstatnění. Prakticky vzato začleněním doby, po jejímž uplynutí by teprve došlo k nabytí vlastnického práva by se téměř vytratila významná výhoda spojená s nabytím od neoprávněného, a to sice okamžitost převodu vlastnického práva na dobrověrného nabyvatele. Nehledě na fakt, že v takovém případě se úprava nabytí od neoprávněného o to více přibližuje institutu vydržení. Samostatné ukotvení zvláštní prekluzivní lhůty musí vykazovat určité znaky racionality, které by převážily nad aplikací standardního pravidla. Z časového hlediska se přesto dané řešení odlišuje od vydržení práva kvalifikovaným držitelem. Rozdíl tkví zejména v určení počátku běhu prekluzivní lhůty, respektive vydržecí doby. Prekluzivní lhůta započne běžet již od okamžiku nedobrovolného pozbytí věci vlastníkem, kdežto vydržecí doba může započít plynout nejdříve od okamžiku splnění podmínek pro případné vydržení. Posuzované ustanovení by tedy mohlo být vykládáno tak, že sice neposkytuje nabyvateli privilegium v podobě okamžitého nabytí vlastnického práva, nýbrž stále z hlediska časového představuje výrazné zlepšení oproti standardnímu vydržení.⁴⁶ Určitou inspirací může být i ust. § 1344 OZ, které má poměrně společné znaky s posuzovaným ustanovením (k tomu viz kapitolu 1.7.). U tohoto pravidla komentářová literatura dospívá k závěru, že vzhledem k jeho zvláštnímu pravidlu k ust. § 1343 odst. 2 OZ zástavní právo nevznikne okamžitě, nýbrž až s časovým odstupem.⁴⁷ Jestliže však byla taková koncepce zákonodárcem zamýšlená pro odlišení standardních případů [ust. § 1109 písm. b) OZ] od případů spadajících pod posuzované ustanovení, pak lze takové řešení považovat za legitimní, jelikož v sobě ztělesňuje významný právní následek, který převrátí misky vah ochrany na stranu původního vlastníka.⁴⁸

1.2.4. Druhý výkladový směr – rozvazovací podmínka

Dalším možným řešením může být konstrukce zákonné rozvazovací podmínky, jejíž naplnění způsobí zánik vlastnického práva nabyvatele a jeho znovuoobnovení u původního vlastníka věci.⁴⁹ Z takto pojatého řešení však vyplývají na povrch další výkladové otázky s nejistým závěrem.

⁴⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 417, marg. č. 55.

⁴⁶ Např. Lavický v konstrukci ust. § 1110 spatřuje jakési „blokační“ ustanovení, které i přes nabyvatelovo splnění všech podmínek pro nabytí od neoprávněného dle ust. § 1109 OZ odkládá účinnost dispozice právní normy (tj. nabytí vlastnického práva) na pozdější okamžik. Srov. LAVICKÝ: *Význam domněnky...*, s. 464.

⁴⁷ Srov. BEZOUŠKA, Petr. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1356.

⁴⁸ Legitimitu v takovém řešení spatřuje i Tégel. Pozn. autora: Myšlenka byla vyjádřena v rámci konzultace k diplomové práci.

⁴⁹ Podobné řešení obsahovala i předchozí maďarská právní úprava, kdy mohl vlastník věc nabýt od nabyvatele zpět, jestliže zaplatil cenu, za kterou pořídil nabyvatel. Viz SZILÁGYI, Ferenc. *National Report on the Transfer of Movables in*

Při konstrukci zákonného ustanovení *de lege lata* není zpravidla jasné, k jakému okamžiku lze konstatovat splnění podmínky vlastníkem.

S myšlenkou podmíněného vlastnického práva operuje kupříkladu Dořičák⁵⁰. Možnou právní konstrukci přirovnává k zajišťovacímu převodu práva⁵¹, kdy dlužník dočasně převádí své právo na věřitele za účelem zajištění pohledávky věřitele. Při splnění dluhu dlužníkem dochází ke splnění rozvazovací podmínky, jež způsobí zákonný přechod vlastnického práva zpět na dlužníka.⁵² Ovšem i přes možnou podobnost s instrumentem zajišťovacího převodu práva lze pozorovat významné odlišnosti. Zprvu zajišťovací převod práva vzniká na základě vůle stran a naplnění případné rozvazovací podmínky je tak plně v rukách jedné ze stran (dlužníka), kdežto v případě ust. § 1110 OZ by splnění podmínky záleželo na aktivitě třetí osoby (původního vlastníka). S tímto se pojí i fakt, že rozvazovací podmínka by omezovala jen a pouze prvního nabyvatele, jelikož v případě dalších nabyvatelů by tito vlastnického práva nabývali od současného vlastníka věci (nabyvatele), tudíž oprávněně.⁵³

Taktéž může být namítnuto, že podmínky dle patričních ustanovení OZ⁵⁴ se vztahují pouze k právním jednáním, tudíž je pro jejich vznik třeba konsensu obou stran. Přičemž právě v těchto situacích nebudou strany uzavírat kupní smlouvu s rozvazovací podmínkou.⁵⁵ Někteří autoři konstruují podmínku podobnou rozvazovací podmínce, která má však svůj původ právě přímo v zákoně a není k jejímu vzniku třeba právního jednání smluvních stran.⁵⁶ Jak ale správně takové řešení právně klasifikovat? Má splnění rozvazovací podmínky nějaký vliv na závazek mezi nabyvatelem a zcizitelem (podnikatelem) a je vůbec podmínka součástí smlouvy mezi nabyvatelem a zcizitelem? Pokud lze implicitně zakomponovat zákonnou podmínku do obsahu závazku vzniklého mezi nabyvatelem a zcizitelem⁵⁷, pak by se nabízelo řešení v podobě změny obsahu závazku dohodou stran a vyloučení takového následku (ust. § 1790 OZ). Jako protiargument pak lze užít pravidla uvedeného v ust. § 978 OZ a taktéž základní pravidlo spočívající v nemožnosti ujednat si závazek, který by zasahoval do práv třetích osob (*inter partes*). To by ale svými důsledky znamenalo, že by pouze některá smlouva mezi nabyvatelem a podnikatelem na převod použité movité věci v sobě obsahovala takto konstruovanou rozvazovací podmínku. A znovu by

---

Hungary. In: FABER, Wolfgang, LURGER, Brigitta a kol. *National reports on the Transfer of Movables in Europe. Volume 3: Germany, Greece, Lithuania, Hungary*. Munich: Sellier – European Law Publishers GmbH, 2011, s. 615-616.

⁵⁰ DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 403, poznámka pod čarou 4).

⁵¹ Srov. ust. § 2040 OZ

⁵² Obdobnou konstrukcí argumentuje například i Vymazal v souvislosti se vznikem zástavního práva dle ust. § 1344 OZ. Srov. VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2015, Praha: Wolters Kluwer, 2. vydání, s. 201.

⁵³ K tomuto blíže viz kapitolu č. 1.3.

⁵⁴ Viz ust. § 548 OZ.

⁵⁵ Shodně i DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 403, poznámka pod čarou č. 4.

⁵⁶ Tamtéž, s. 403.

⁵⁷ Nabízí se konstrukce vzniku závazku z jiné právní skutečnosti dle ust. § 1723 OZ.

rozlišujícím kritériem byl právě nejistý osud dané věci. Strany by si tak i při zohlednění účinků ust. § 1110 OZ nemohly být jisty stoprocentně obsahem smlouvy. I z tohoto důvodu se lze domnívat, že takové řešení není tím nejvhodnějším z okruhu možných.

Na druhé straně by se dané řešení mohlo aplikovat bez zásahu do závazku mezi nabyvatelem a zcizitelem. Pak by se ale v pravém slova smyslu nejednalo o rozvazovací podmínku, nýbrž o další „skrytý“ způsob nabytí vlastnického práva původním vlastníkem. Původní vlastník by splněním podmínek v ust. § 1110 OZ nabýval vlastnického práva a nabyvatel jej pozbýval. Takto pojaté závěry zřejmě budou postrádat racionality a nehodí se do propracovaného tradičního pojetí nabývání vlastnického práva obecně. Všechny ostatní způsoby nabytí vlastnického práva vyčtené v občanském zákoníku totiž mají svůj racionální základ a dlouhou tradici. Některé jsou založené na autonomii vůle (typicky převod vlastnického práva), některé na plynutí času a neaktivitě vlastníka (typicky vydržení). Avšak při takovémto řešení by zanikalo vlastnické právo u osoby, která jej na základě zákona řádně nabyla, má držbu věci a své právo aktivně využívá.⁵⁸

Nabízí se i možnost konstrukce povinnosti žalovaného převést vlastnické právo zpět na původního vlastníka, pokud takový prokáže rozhodné skutečnosti a uplatní svůj nárok v průběhu tříleté zákonné lhůty.⁵⁹ Pravidlo by představovalo obdobný systém jako tzv. fiduciární převod práva známý již římskému právu. Problematické otázky by avšak zůstaly obdobné, jako v případě konstrukce rozvazovací podmínky. I v případě takového řešení by muselo být postaveno na roveň, k jakému okamžiku by nabyvateli vznikla povinnost převést vlastnické právo zpět na původního vlastníka. Dále taktéž by bylo dané ustanovení neaplikovatelné v případech, kdy nabyvatel využil některého z oprávnění vyplývajících z jeho vlastnického práva k věci a věc kupříkladu zničil, či převedl na třetí osobu, což by značně oslabilo dané ustanovení právě proto, že většina věcí spadajících pod jeho gesci oplývají vlastností vyšší oběhovosti.

Možným argumentem pro vyloučení rozebíraného řešení může být i princip racionálního zákonodárce⁶⁰, čili závěr o úmyslu zákonodárce při opomenutí vyjádření konstrukce zvláštní zákonné rozvazovací podmínky přímo v textu zákonného ustanovení.⁶¹ Ovšem takový argument bude zřejmě lichý, jelikož zákonodárce nevyjádřil ani konstrukci opačnou, tedy odklad nabytí vlastnického práva do zmeškání lhůty vlastníkem⁶², ani žádnou další z možných alternativ.

---

⁵⁸ Taková konstrukce nevzniká totiž ani v případě nabytí od neoprávněného, kde má osoba nabyvatele alespoň držbu věci, o které by se při neexistenci tohoto instrumentu, domnívala, že je jejím vlastníkem.

⁵⁹ Inspirací může být např. taktéž myšlenka římského práva prezentovaná Vážným v souvislosti s vydržením práva žalovaným po litiskontestaci. Srov. VÁŽNÝ, Jan. *Vlastnictví a práva věcná: soustava práva římského. Díl II.* Brno: Československý Akademický spolek Právnický, 1937, s. 70.

⁶⁰ K pojmu blíže MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 86-87.

⁶¹ DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 405.

⁶² Obdobně jak učinil polský zákonodárce. Viz čl. 169 odst. 2 KC.

1.2.5. Třetí výkladový směr – omezení vindikačního nároku

Svoji textací zřejmě nejvíce směřuje posuzované ustanovení právě na v nadpise předeslané řešení, tedy na situaci, za které by zmeškání lhůty znamenalo pro vlastníka ztrátu možnosti úspěchu vindikačního nároku.⁶³ Daná hypotéza se však již na první pohled zdá být spíše nereálná nežli uskutečnitelná. I přesto stojí za zmínku alespoň její krátký rozbor. Svým způsobem vyvolává určité problémy již jen fakt, že by vlastník přišel o možnost věc vindikovat, ačkoliv by mu stále příslušelo vlastnické právo k věci. Následně pak ale při užití výše nastíněného závěru není jasné, k jakému okamžiku by nabyvatel nabýval vlastnické právo.

Možnou cestou by mohla být nauka o elasticitě vlastnického práva. Již Randa psal o tzv. elasticitě vlastnického práva následovně: „*Vlastnictví jest bezprostředná a úplná čili nejsvrchovanější právní moc nad věcí hmotnou nebo správněji řečeno: pojmová právní možnost přímého a neobmezeného nakládání věcí hmotnou.*“ Následně dodává: „*Pravím: pojmová možnost; neboť byt' i vlastnictví v některém případě v některém případě věcnými právy jiných osob bylo obmezeno, vždy dle pojmu jeho zbyvá možnost, že práva obmezující časem přestanou, a tudíž vlastnictví svébo původního neobmezeného objemu opět dosáhne.*“⁶⁴ I přestože Randa hovoří o omezení vlastnického práva prostřednictvím věcných břemen věc zatěžujících, může v souvislosti s obsahem vlastnického práva a oprávněních vlastníka věci být obecně uvažováno o skutečnostech, které způsobují omezení, či úplné vyprázdnění jednoho ze stěžejních práv vlastníka, a to sice práva s věcí libovolně nakládat a ovládat ji, čili věc užívat, požívat, či zničit.⁶⁵ K vyprázdnění zmiňovaného práva může dojít zejména na základě držby věci třetí osobou, avšak i za takového stavu nedochází k pozbytí vlastnického práva k dané věci jejím vlastníkem, jelikož takové stále není absolutně vyprázdněné.⁶⁶ Obsah vlastnického práva je pouze dočasně omezen počínáním třetí osoby⁶⁷ a v případě odpadnutí překážky může být právo plně obnoveno.⁶⁸ Ovšem stěžejní otázkou zůstává, zdali je možné v duchu takových omezení rozumět i zánik, respektive promlčení vindikačního nároku vlastníka věci za současného zachování jeho vlastnického práva.

Nastala by situace, za které by vindikační nárok, instrument, k jehož uplatnění zákon již tradičně výslovně nestanoví žádné časové limitace, získal atribut časového omezení k jeho uplatnění vlastníkem.⁶⁹ Prekluze jakéhokoliv práva může nastat pouze v situacích a za podmínek,

---

⁶³ Vlastník by neprokázal rozhodné skutečnosti, tudíž by vindikační žaloba nemohla být již po třech letech od nedobrovolného pozbytí věci úspěšná.

⁶⁴ RANDA, Antonín. I. *Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém. II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém.* Editor: Jiří Spáčil. Praha: ASPI, 2008, s. 2-3.

⁶⁵ Ust. § 1012 OZ.

⁶⁶ Vlastníku například stále přísluší práva určená k ochraně jeho vlastnického práva, tedy zejména vindikační žaloba.

⁶⁷ RANDA: I. *Držba dle rakouského práva...*, s. 3, poznámka pod čarou č. 2.

⁶⁸ SPÁČIL, Jiří. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 143-144.

⁶⁹ Viz ust. § 1040 an. OZ.

které stanoví zákon.⁷⁰ Občanský zákoník na žádném místě nezakazuje prekluzi vindikačního nároku a snad by se dalo užít argumentu a maiori ad minus, tj. může-li v intencích ust. § 1110 OZ zaniknout vlastnické právo zmeškáním prekluzivní lhůty, pak může zaniknout i pouze jedna z jeho složek. Má však taková možnost nějaké racionální opodstatnění? Vznikl by totiž pro české právo velmi zvláštní koncept, při kterém existuje vlastník, kterému po určité době již nepřísluší žádat vydání věci nazpět.⁷¹ Nemůže se právě vyprázdněním stěžejní ochrany vlastnického práva, jakou reivindikace bezpochyby je, prakticky vyprázdnit i veškerý obsah vlastnického práva? Jaký smysl má existence vlastnického práva k věci bez možnosti ochrany před rušením výkonu vlastnických práv?⁷² Vlastník by byl postaven do situace, ve které by dokázal identifikovat současného držitele věci, ale i přesto by z něj právní úprava vytvořila bezzubou osobu, jež by jen marně doufala, že se někdy v budoucnu ve sledu náhodných událostí ujme držby své věci a že držitel věc nevydrží uplynutím mimořádné vydržecí doby.⁷³

Takový závěr tedy není příhodný. Již z podstaty věci a systematického zařazení pravidla pod institut nabytí od neoprávněného se do budoucna předpokládá, že k nabytí vlastnického práva dobrověrným nabyvatelem musí za splnění zákonných podmínek dojít. Sporný má být pouze, moment, v jaký se tak stane. Jinými slovy, při argumentaci výše nastíněným způsobem, musí existovat minimálně předpoklad, že po uplynutí tříleté zákonné lhůty nezaniká pouze nárok vlastníka věci věc vindikovat, nýbrž prekluduje i jeho vlastnické právo jako celek a originárně jej nabývá nabyvatel v dobré víře, jak bylo rozebráno výše. Opačný výklad by byl z hlediska právní jistoty nesmyslný a pravidlo uvedené v ust. § 1110 OZ by ztratilo na svém významu již absolutně, jelikož prakticky vzato by mohl nabyvatel nabýt vlastnického práva k věci prostřednictvím aplikace pravidel o vydržení, nikoliv nabytím od neoprávněného. Vždyť právě smyslem nabývání od neoprávněného stále zůstává co nejspravedlivější a nejefektivnější uvedení skutečného stavu do souladu se stavem právním. Ostatně jak trefně uvádí Vážný: „*Jest postulátem právního řádu, aby byl vlastník i držitelem. Držba a vlastnictví nemají býti delší dobu od sebe odděleny.*“⁷⁴ Úmyslem zákonodárce zcela určitě nebyla podpora myšlenky oddělení osoby držitele od osoby, které náleží vlastnické právo. Taktéž by mohly nastat případy, ve kterých by nabyvatel, proti kterému se již nepřipouští vindikační žaloba převedl věc na dalšího nabyvatele a tento by nenabyl vlastnického práva.⁷⁵ Pak

---

⁷⁰ Viz ust. § 654 odst. 1 OZ.

⁷¹ S konceptem promlčení vindikačního nároku ovšem pracuje kupříkladu právo španělské, které přímo stanoví, že se vindikační nárok znějící na movité věci promlčuje po uplynutí šesti let od pozbytí držby k věci. Srov. čl. 1962 CCE.

⁷² Například Krčmář míní, že vyloučení vindikační žaloby způsobuje automaticky vznik vlastnického práva u nabyvatele. Srov. KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. II. Práva věcná*. Praha: Spolek československých právníků Všehrd, 1928, s. 153. Dostupné z: databáze digi.law.muni.cz.

⁷³ K ochraně vlastnického práva by snad vlastníku příslušela pouze svépomoc dle ust. § 14 OZ.

⁷⁴ VÁŽNÝ: *Vlastnictví a práva věcná...*, s. 67.

⁷⁵ O těchto případech pojednává i Vacek v souvislosti s výkladem práva francouzského. Srov. VACEK: *Problém mobilární vindikace...*, s. 23.

není zřejmé, zdali zůstává vindikační nárok stále neúčinný, nebo lze vindikovat dle ust. § 1040 an. OZ.

1.2.6. Vztah k závazkovému právu

Do okamžiku vzniku vlastnického práva budou taktéž promlouvat i zvláštní ustanovení občanského zákoníku věnující se závazkovému právu, zejména pak jednotlivým smluvním typům. Úvahy směřují na úpravu prodeje zboží v obchodě, jejíž ustanovení značně modifikují okamžik vzniku vlastnického práva u osoby kupujícího nepodnikatele. Ustanovení⁷⁶ vesměs obsahuje dvě odchylky. Prvně oddaluje okamžik převodu vlastnického práva na moment, kdy dojde k předání věci (čili tradici). Výjimku z tohoto pravidla ztělesňují případy samoobslužného prodeje, při kterém dochází ke vzniku vlastnického práva u nabyvatele až úplným zaplacením kupní ceny.⁷⁷ I přestože v případě ust. § 1110 OZ zákonodárce pravděpodobně umožňuje jeho aplikaci pro různé smluvní typy, nejen pro kupní smlouvu, přesto bude nabyvatel nejčastěji uzavírat s podnikatelem právě smlouvu kupní. Při relevanci daného ustanovení by taktéž vznikl konflikt v okamžiku nabytí vlastnického práva nabyvatelem v situacích, ve kterých by převodní smlouvu ztělesňovala kupní smlouva a ve kterých nikoliv.

V obou případech zákonných pravidel pro stanovení okamžiku vzniku vlastnického práva obecně platí, že jsou do určité míry dispozitivní povahy. Ustanovení § 1099 OZ⁷⁸ tak stanoví výslovně, zatímco dispozitivnost ust. § 2160 OZ dovozuje právní věda.⁷⁹ Pokud lze konstatovat, že z ust. § 1110 nelze výkladem dospět k závěru o kogentním pravidlu, pak by platila teze, že strany uzavírající převodní smlouvy mohou s takovým okamžikem volně disponovat⁸⁰. Ovšem stále je nutno mít na paměti, že úprava absolutních majetkových práv je zásadně kogentní povahy.⁸¹ Eliáš si je jist kogentním charakterem pravidla a argumentuje právě ust. § 978 OZ, které zásadně zapovídá odchýlnou smluvní úpravu s účinky vůči třetím osobám (v tomto případě vůči původnímu vlastníku) a taktéž spatřuje v charakteru ust. § 1110 OZ určitý veřejný zájem.⁸² S takovou argumentací lze v plné míře souhlasit. Taktéž lze argumentovat nedostatkem oprávnění převodce převést nabyvateli vlastnické právo, natož pak určit okamžik jeho nabytí. Ujednání o odlišném okamžiku vzniku vlastnického práva tak nemohou vyvolávat žádné právní účinky, jelikož ten je určen kogentně konstruovaným ust. § 1110 OZ.

---

⁷⁶ Viz ust. § 2165 OZ.

⁷⁷ Na časté užití zvláštních pravidel v závazkové části OZ poukazuje i Dořičák. Srov. DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 402, poznámka pod čarou č.2.

⁷⁸ Výklad bude prováděn na převodu movité věci individuálně určené nepodléhající zápisu do veřejného seznamu, který bude nejčastější.

⁷⁹ VÍTOVÁ, Blanka. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI, Závazkové právo, Zvláštní část. (§ 2055–3014). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 148.

⁸⁰ Ust. § 1 odst. 2 OZ.

⁸¹ Ust. § 978 OZ.

⁸² ELIÁŠ, Karel. *K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2015, roč. 26, č. 9, s. 13.

1.2.7. Dílčí závěr

Před touto pasáží byly shrnuty některé možné varianty, které přicházejí do úvahy v případě snahy stanovit nejrationálnější a nejvhodnější okamžik vzniku vlastnického práva u nabyvatele v dobré víře při vzájemném zachování proporcionality pro protichůdné zájmy nabyvatele a původního vlastníka.⁸³ **Tím bude s největší pravděpodobností řešení založené na držbě nabyvatele a odkladu nabytí vlastnického práva do marného uplynutí tříleté prekluzivní lhůty.**

Bude tomu tak zejména díky vyšší výkladové flexibilitě při případném řetězení nabyvatelů, o které bude pojednáno níže. Následně pak i z důvodu ctění vůle zákonodárce. Jestliže se zavádí výjimka z obecného pravidla nemožnosti nabytí neoprávněně věci nedobrovolně pozbyté primárně do ust. § 1109 OZ, v rámci kterého se k takové věci nabývá vlastnického práva okamžitě, pak by vytvoření samostatného ustanovení obsahujícího prekluzivní lhůtu s charakterem rozvazovací podmínky nebylo systematicky správně. Lze tak předpokládat, že zákonodárce spatřuje odlišující prvek mezi ust. § 1109 OZ a posuzovaným ustanovením právě v okolnosti okamžitého vzniku vlastnického práva k věci. Nehledě na to, že pro přiznání zvýšené ochrany původnímu vlastníku věci, je vhodnějším řešením odklad vzniku vlastnického práva nabyvateli, nežli jeho okamžitý vznik a jeho podmíněný zánik. Jinými slovy, čím méně změn vlastníků v průběhu plynutí lhůty, tím lépe. S tím se pojí i další skutečnost, a to sice, že vlastník věci by měl být zatížen nebezpečím ztráty práva (vlastnického) primárně pouze pokud věc vydal dobrovolně z ruky (např. svěřil do péče jiné osobě). Dle Karnera takové řešení vyjadřuje současně i myšlenku zvládnutí nebezpečí, kterou vlastník dobrovolně respektuje právě tím, že svoji věc svěří do péče třetí osobě.⁸⁴ Na závěr je vhodné doplnit, že v případě uplynutí tříleté lhůty před samotným převodem podnikatelem na nabyvatele vzniká nabyvateli vlastnické právo k věci okamžitě splněním všech podmínek stanovených posuzovaným ustanovením.

1.3. Řetězení nabyvatelů

1.3.1. Nástin problematiky

S okamžikem vzniku vlastnického práva u nabyvatele a zejména pak s možností uplatnění vindikačního nároku vlastníka se pojí i problematika řetězení nabyvatelů vstupujících v držbu věci

---

⁸³ ÚS uvádí následující: „*Jelikož princip ochrany dobré víry nového nabyvatele působí proti principu ochrany vlastnického práva původního vlastníka, je nutno najít praktickou konkordanci mezi oběma protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou, a není-li to možné, pak tak, aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.*“ Viz nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

⁸⁴ KARNER, Ernst. *Zur Regelung des redlichen Erwerbs an beweglichen Sachen nach dem Entwurf eines neuen tschechischen Zivilgesetzbuches*. In: ŠVESTKA, Jirí a kol. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. Beroun: IFEC, 2008/1, s. 296.

postupně po prvním z nabyvatelů.⁸⁵ Textace ustanovení svým způsobem v dané problematice působí zmatečným dojmem, kdy nelze v této otázce jednoznačně určit dosah pravidla. Výkladové problémy vznikají, jak na straně nabyvatelů, tak na straně vlastníka. Zprvu není jasné, zdali tříletá prekluzivní lhůta může svými právními účinky působit i na jiné než prvního z nabyvatelů. Za druhé pak vyvolává pochybnosti postavení vlastníka věci pro uplatnění vindikačního nároku vůči dalším nabyvatelům a role tříleté lhůty.

1.3.2. Některé modelové situace a protichůdné zájmy

Typové situace řetězení nabyvatelů lze ilustrovat na následujícím jednoduchém příkladě. První nabyvatel (osoba A) nabyl věc do držby od podnikatele, přičemž k této stále náleží vlastnické právo původnímu vlastníku (osobě B). Původní vlastník totiž doposud nepromeškal tříletou lhůtu od ztráty, respektive svémocného odnětí věci. Osoba A je až do promeškání lhůty původním vlastníkem pouhým držitelem věci, tudíž nedisponuje vlastnickým právem k věci. Při případném dalším převodu věci na osobu C nastane zpravidla dvojí situace.

Prvně v případě, že by osoba C naplnila některou z ostatních skutkových podstat pro aplikaci nabytí od neoprávněného, mohla by nabytí vlastnické právo tímto způsobem. V okamžiku nabytí vlastnického práva osobou C by však původnímu vlastníku (osobě B) stále neuplynula prekluzivní tříletá lhůta k vindikaci věci vůči osobě A. Řešení se zdá být jednoduché. Pakliže osoba C nabývá vlastnického práva prostřednictvím nabytí od neoprávněného, pak jí takové právo vzniká originárně, tudíž s obsahem neodvozeným od práva osob jiných. Z povahy věci musí původní vlastnické právo k věci zaniknout a s ním i jeho veškerý obsah. Vindikační nárok věci nemůže existovat samostatně bez existence samotného vlastnického práva.⁸⁶ Tudíž i přestože původní vlastník doposud nepromeškal tříletou lhůtu, jeho právo tak zanikne současně s nabytím vlastnického práva osobou C. Takováto situace však nebude zřejmě častá i s přihlédnutím ke skutečnosti, že k věcem nedobrovolně pozbytým nelze dle ust. § 1111 OZ nabytí vlastnického práva vůbec, tudíž by zbývaly pouze poměrně striktně zaměřené skutkové podstaty uvedené v ust. § 1109 OZ.

Opačně může nastat situace, za které osoba C nenabude vlastnické právo od osoby A a stane se pouhým držitelem. Původnímu vlastníku i v takovém případě stále neuplynula tříletá lhůta pro vindikaci. Právní úprava však omezuje svým jazykovým vyjádřením v ust. §1110 vindikační nárok pouze na osobu nabyvatele, který nabývá od podnikatele, jenž s takovými věcmi běžně

---

⁸⁵ O řetězení obecně v souvislosti s nabytím od neoprávněného podrobně pojednává Tégl. Srov. TÉGL, Petr. *Ochrana pověste nabyvatele při nabytí vlastnického práva od neoprávněného k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech*. Ad Notam, 2007, roč. 13, č. 2, s. 43.

⁸⁶ Shodně i Petrov, který dodává, že vlastníku v takových případech přísluší pouze potenciální obligační nároky. PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189.

obchoduje a stejně jako nestanoví, jaké účinky spojuje s uplynutím tříleté lhůty pro prvního z nabyvatelů, logicky nestanovuje ani, jaké účinky vyvěrají pro postavení dalších v řadě následujících nabyvatelů. Do konfliktu se ještě o to více dostávají zájmy vlastníka věci a přibývají zájmy třetích osob, kteří se však od prvního z nabyvatelů zásadně odlišují právě ve vlastnosti, že nenabylí vlastnického práva od podnikatele v rámci bazarového, zastavárenského či jiného obdobného prodeje. Klíčem pro rozřešení konfliktu bude znovu upřednostnění zájmů jedné skupiny před druhou při současném zachování proporcionality.

Jako zdárný příklad nesmyslného řetězení může posloužit Petrem nastíněná problematika několikačetného převodu ojetého automobilu za účinnosti OZ 1964.⁸⁷ Z tohoto příkladu lze vyzorovat nedostatek právní jistoty, ve které se pouze čeká na okamžik, kdy na posledního držitele zůstane „Černý Petr“ a bude povinen věc vydat původnímu vlastníku. I přestože v současné právní úpravě samotná neoprávněnost převodce nezpůsobuje neplatnost smlouvy⁸⁸, pak ale i věcněprávní ohrožení v podobě vindikačního nároku původního vlastníka by v takových situacích patrně narušil právní jistotu panující v právním obchodu. Nehledě na to, že takový stav může nastat u nepřehledného množství věcí a původní smysl ochrany vlastníků proti prodeji ztracených a zpravidla kradených věcí v zastavárnách a jim podobných by se rozšiřoval i za brány samotného bazaru, respektive zastavárny.⁸⁹ Nehledě na to, že případné obligační nároky takového držitele nemusejí být vždy přípustné a se satisfakčním účinkem.

Na druhé straně nelze zapomínat na fakt, že samotné nabytí věcí ztracených a odcizených od neoprávněné osoby má být umožněno pouze ve výjimečných situacích upravených zákonodárcem a v pochybnostech by se měla upřednostnit ochrana věcí nedobrovolně pozbytých tak, aby byl nejen chráněn původní vlastník, ale taktéž veřejný zájem spočívající v omezení transakcí zejména s věcmi kradenými⁹⁰. Avšak situace, za které by zákon připouštěl vindikaci věci pouze po prvním z řady nabyvatelů taktéž dostatečně nemusí naplňovat standard ochrany původního vlastníka jehož promítnutím má být právě posuzované ustanovení, právě pro vysokou míru oběhovosti většiny věcí spadajících pod dané pravidlo⁹¹

1.3.3. Možné řešení

Pro některá řešení výše nastíněných problémů lze nahlédnout do zahraničí. Francouzské právo obsahuje konstrukci prekluzivní lhůty v čl. 2276 odst. 2 CC, ve kterém stanoví, že: „*Osoba,*

---

⁸⁷ Blíže viz PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 109, marg. 209.

⁸⁸ Viz ust. § 1760 OZ.

⁸⁹ Například Doříčák naopak dospívá k závěru, že právě takováto konstrukce byla zákonodárcem míněna a přiklání se na stranu ochrany původního vlastníka před ochranou všech potenciálních následných nabyvatelů dané věci. Srov. DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 405.

⁹⁰ O nedostatcích právní úpravy v souvislosti s věcmi ztracenými a svémocně odňatými bude pojednáno níže.

⁹¹ Srov. DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 405.

kteřá něco **ztratila** nebo **jí to bylo odcizeno**, však může **po dobu tří let** ode dne ztráty nebo odcizení uplatňovat nárok vůči osobě, **v jejíž rukou to bylo nalezeno**; tato osoba nemá žádný nárok vůči osobě, od níž to obdržela.“⁹² Francouzský občanský zákoník tak poskytuje v případě nedobrovolně pozbytých věcí širokou ochranu vlastníku, kdy tento může uplatnit svůj vindikační nárok vůči jakékoliv osobě, která má danou věc u sebe s jediným omezením, a to sice, že tak musí učinit právě v tříleté prekluzivní lhůtě. Taktéž švýcarská právní úprava vyjadřuje pravidlo přímo v zákoně.⁹³ V případě nabyvatelů ve zlé víře není vlastník věci omezen žádnou lhůtou a přísluší mu standardní časem neomezený vindikační nárok.⁹⁴ Taková konstrukce by mohla být příhodná i pro českou právní úpravu. Ovšem je stále nutné mít na paměti, že ani francouzské, ani švýcarské právo nevytvořilo v duchu českého práva speciální pravidlo pro použité věci nabyté v zastavárnách a bazarech. Ba dokonce švýcarské právo umožňuje vindikovat věc po každém z nabyvatelů v dobré víře pouze pokud vlastník uhradí nabyvateli cenu, za kterou věc pořídil.⁹⁵ Takovou proporcionální satisfakci však česká úprava postrádá. I tak musí platit teze zahrnující vlastníkovo oprávnění věc vindikovat po každém z dalších nabyvatelů v průběhu plynutí tříleté lhůty.⁹⁶ Zmeškání lhůty vlastníkem pak může prospívat současnému, či poslednímu nabyvateli v dobré víře, a takový nabude jejím uplynutím vlastnického práva

Odlišně musí být řešeno postavení následných nabyvatelů ve zlé víře. Nabyvateli ve zlé víře totiž obecně nepřísluší nabytí vlastnického práva od neoprávněného, tudíž vůči takovému bude moci vlastník vindikovat bez omezení a taktéž nemůže profitovat z účinku uplynutí tříleté lhůty.⁹⁷ V případě, že se na chvostu řetězce nabyvatelů objeví nabyvatel ve zlé víře, pak uplynutím prekluzivní lhůty nabývá vlastnického práva poslední dobrověrný nabyvatel, který měl věc v držbě.⁹⁸ Držba věci v okamžiku uplynutí lhůty se nevyžaduje.⁹⁹ Ovšem i takové řešení v sobě může ukrývat určitá úskalí, a to sice nejistotu ohledně skutečného vlastníka věci v případě jeho zjišťování. Jestliže právní úprava nabytí od neoprávněného částečně směřuje na narovnání právního stavu se stavem skutečným, pak by takové řešení vytvářelo přesný opak. I tak se jeví být

---

⁹² Čl. 2276 odst. 2 CC zní: „Néanmoins, celui qui a perdu ou auquel il a été volé une chose peut la revendiquer pendant trois ans à compter du jour de la perte ou du vol, contre celui dans les mains duquel il la trouve; sauf à celui-ci son recours contre celui duquel il la tient.“

⁹³ Čl. 934 odst. 1 ZGB stanoví, že: „Der Besitzer, dem eine bewegliche Sache gestohlen wird oder verloren geht oder sonst wider seinen Willen abhanden kommt, kann sie während fünf Jahren jedem Empfänger abfordern. Vorbehalten bleibt Artikel 722.“

⁹⁴ Viz čl. 936 odst. 1 ZGB.

⁹⁵ Čl. 934 odst. 2 ZGB.

⁹⁶ Opačné závěry by se totiž vyznačovaly vysokou mírou iracionality. Obdobně se k danému problému staví i polská dogmatika. K tomu viz dále.

⁹⁷ Viz ust. § 1112 OZ.

⁹⁸ Vzorem může být rozhodnutí polského nejvyššího soudu. Zmíněné rozhodnutí polského soudu působí poněkud kontroverzně, jelikož pro aplikaci nabytí od neoprávněného vyžaduje nejen dobrou víru posledního z nabyvatelů, nýbrž podmínka dobré víry musí být splněna i u všech předchozích nabyvatelů. Srov. rozsudek Sądu Najwyższego ze dne 10. října 1997, sp. Zn. II CKN 378/97. K problematice dobré víry v čase viz níže.

⁹⁹ GORNIAK: *Nabycie własności rzeczy...*, s. 256-257.

tím nejlepším z možných, jelikož umožnění nabyvatelům ve zlé víře nabýt vlastnického práva prostřednictvím institutu nabytí od neoprávněného zcela určitě nebylo úmyslem zákonodárce.

1.4. Nedobrovolné pozbytí věci

1.4.1. Obecně

Nedobrovolné pozbytí věci představuje ve své podstatě hlavní důvod pro speciální ustanovení v rámci nabytí od neoprávněného. Ustanovení § 1110 OZ obsahuje dvojí „osud“ věci, který považuje za relevantní. Prvně se vztahuje na věci ztracené a za druhé na věci svémocně odňaté. Obě skupiny budou probrány níže. Důležité pro odlišení posuzovaného ustanovení od ostatních pravidel bude zejména jeho porovnání s obecným ust. § 1111 OZ, které taktéž svými důsledky chrání věci nedobrovolně pozbyté, ovšem s tím rozdílem, že namísto věci svémocně odňatých používá kritérium odlišné, tj. zdali odnětí bylo povahy úmyslného trestného činu. V určitých prvcích se oba pojmy mohou shodovat, avšak jak bude rozebráno níže, nemusí tomu být ve všech případech. Tyto a další nedostatky právní úpravy budou stěžejním bodem celé podkapitoly.

1.4.2. Věc ztracená

Před podrobením úpravy kritice bude nutné pokusit se vymezit obě skupiny věcí. Věc ztracená zřejmě nebude činit žádné problémy. Zákon sice neobsahuje definici, přesto dále s tímto pojmem pracuje v pasáži o jednom z originárních způsobů nabytí vlastnického práva, tj. nálezů.¹⁰⁰ Zprvu nelze postavit najisto, zdali byl zákonodárce terminologicky jednotný a oba pojmy mají totožný význam. Avšak zřejmě neexistuje racionální důvod, proč by tomu tak nebylo.¹⁰¹ Tégl a Zajíc¹⁰² označují za hlavní atribut věci ztracené opuštění sféry vlastníka proti jeho vůli, což ostatně bude hlavním atributem i u věci svémocně odňaté. Vážný upozorňuje, že u ztracených věcí a ztrátě držby není podmínkou nabytí držby jinou osobu, avšak pravidelně k takovým skutečnostem dochází například u věcí odcizených.¹⁰³ Pojem ztracené věci nebyl definován ani historicky v zákonné úpravě OZO. Krčmář¹⁰⁴ k výkladu pojmu věci ztracené například uváděl, že momentální nepřítomnost vlastníka u věci nemůže vytvořit závěr o tom, že taková věc byla ztracena.¹⁰⁵ Zároveň i vědomost vlastníka o místě, kde se věc nachází, vylučuje závěr o ztracené

---

¹⁰⁰ Ust. § 1042 OZ.

¹⁰¹ Na významovou koherenci poukazuje i skutečnost, že zákonodárce v rámci důvodové zprávy k ust. § 1110 odkazuje právě na ustanovení týkající se nálezů věci. Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zvláštní část, s. 282. dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁰² TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹⁰³ VÁŽNÝ: *Vlastnictví a práva věcná...*, s. 99. Shodně i TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹⁰⁴ KRČMÁŘ: *Právo občanské II...*, s. 190.

¹⁰⁵ Autor zmiňuje jako příklad pluh, který byl jeho vlastníkem přes poledne zanechán na poli. Tamtéž.

věci. Tégl a Zajíc¹⁰⁶ taktéž rozlišují mezi věcmi ztracenými přičiněním jejich vlastníka a bez přičinění. Věci ztracené bez viny vlastníka, tj. zejména v důsledku vyšší moci, by tak dle autorů měly mít vyšší míru ochrany nežli v případě skupiny druhé.¹⁰⁷ Konkrétně v případě ust. § 1110 OZ zákon takovému rozlišovacímu kritériu nepřiznává žádného významu. Ovšem i přes takovou skutečnost bude zřejmě v souladu s vůlí zákonodárce přiznat ochranu vlastníku věci, nezávisle na důvodech ztráty věci.¹⁰⁸

Dle německé judikatury věc není ztracená, pokud ji jeden ze spoluvlastníků bez svolení, či proti vůli dalších spoluvlastníků převede na třetí osobu.¹⁰⁹ Zajímavé je, že někteří polští autoři v takových situacích připouštějí ochranu spoluvlastníka v podobě vindikace právě v tříleté prekluzivní lhůtě.¹¹⁰ Ovšem v případě české právní úpravy, konkrétně ust. § 1110 OZ nebude možné tyto případy podřadit ani pod věc ztracenou, ani pod věc svémocně odňatou. Nelze totiž zapomínat na to, že polská právní úprava¹¹¹ obsahuje v souvislosti s časově omezeným vindikačním nárokem vlastníka i jakousi zbytkovou kategorii nedobrovolně pozbytých věcí, kterou česká úprava postrádá.¹¹²

1.4.3. Svémocné odnětí věci

Odlišení pojmu „svémoci“ od „svépomoci“ již tradičně v českém právním prostředí představuje velmi tenkou hranici.¹¹³ Práce si opětovně neklade za cíl podrobně rozebírat danou problematiku, nýbrž na tomto místě spíše alespoň ve zkráceném gardu poskytnout popis pojmu a jeho zařazení do systému nabytí od neoprávněného v souvislosti s posuzovaným ustanovením, jelikož právní úprava stanoví, že musí být vlastníku věc taktéž „odňata“. Nejprve k pojmu svémoci. Velmi zjednodušeně by se dala svémoc definovat, jakožto vše, co již vybočuje z limitů svépomocí v intencích ust. § 14 OZ.¹¹⁴ Zatímco svépomoc je zákonem aprobovaná jakožto přípustný prostředek ochrany subjektivních práv, svémoc představuje prostředek zakázaný.¹¹⁵ Trefným odlišením může být i poukázání na skutečnost, že svépomoc svým způsobem chrání právě proti

---

¹⁰⁶ TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Shodně i TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹⁰⁹ Rozsudek 5. civilního senátu BGH ze dne 13. prosince 2013, sp. Zn. V ZR 58/13.

¹¹⁰ GORNIAK: *Nabytie własności rzeczy...*, s. 253.

¹¹¹ Srov. ust. §169 odst. 2 KC.

¹¹² Pro některé další kazuistické případy, ve kterých se (ne)jedná o ztrátu věci Srov. BAYER, W. In: WESTERMANN, Peter, Harm a kol. *BGB*. 14. vydání. Köln: Otto Schmidt KG, Verlag, 2014, s. 3917-3918.

¹¹³ Podrobně k tomuto srov. ELIÁŠ, Karel. *Proč se svépomocí říká svépomoc*. Právní rozhledy, 2003, roč. 11, č. 10, s. 494. Dále MOTYČKA, Petr. *Svépomoc a svémoc: kde je hranice (ne)dovoleného?* Právní Rozhledy, 2015, roč. 23, č. 15-16, s. 515.

¹¹⁴ Stanovit relevantní kritéria pro vytvoření pevné hranice mezi oběma pojmy se v podrobnostech pokusil Motyčka. MOTYČKA: *Svépomoc...*, s. 515.

¹¹⁵ ELIÁŠ: *Proč se...*, s. 494.

svémocnému jednání druhé osoby¹¹⁶, zatímco svémoc je „z formy právní vybočující porušení cizí (ve skutek uvedené) vůle“.¹¹⁷

Při výkladu pojmu „odnětí“ věci se bude vyžadovat aktivní jednání ze strany třetí osoby vůči zejména vlastníku věci. Dle Tégl a Zajíce¹¹⁸ totiž nebude rozhodné, zdali je věc odňata přímo vlastníku, nebo osobě, která má v dané době věc u sebe se souhlasem vlastníka. Vlastníku by tak neměla být poskytnuta ochrana dle ust. § 1110 OZ v případech, kdy bude věc odňata osobě, která s věcí v současnosti disponuje bez vůle vlastníka. S takovými závěry lze souhlasit. V dané souvislosti bude vhodné doplnit, že pro přiznání ochrany dle posuzovaného ustanovení by mělo být relevantní první z v určitém čase navazujících odnětí věci. Jestliže byla věc prvně svémocně odňata vlastníku třetí osobou a týž osobě byla následně taktéž svémocně odňata a zcizena podnikateli v zastavárně, či bazaru, pak ale pro ochranu vlastníka bude rozhodné pouze odnětí věci, které směřovalo vůči jeho osobě. Odborná literatura v některých případech připouští ochranu vlastníka i v případech, kdy třetí osoba vykonává svémocně něco, na co má právo.¹¹⁹ Závěrem příkladem ani odnětí ex post nepožívá ochrany.¹²⁰

1.4.4. Některé nedostatky právní úpravy

V souvislosti se skupinou způsobu relevantního pozbytí věci vlastníkem pro aplikaci posuzovaného ustanovení může být vytknut jejich mnohdy odlišný charakter, který však zákonodárce při poskytnutí ochrany vlastníku nijak nezohlednil. Právní úprava nabytí od neoprávněného svým způsobem promítá nepříznivý následek pro vlastníka věci z důvodu nedostatečné péče o práva, jež mu náleží.¹²¹ Důvodová zpráva sama vymezuje aplikační rozsah zkoumaného ustanovení pro věci ztracené.¹²² Aplikace ust. § 1110 OZ přichází v úvahu pouze v případech nepoctivého nálezce věci, který věc dále přeprodává do bazaru, či zastavárny. Zákonodárce tak patrně poskytuje obdobnou míru ochrany věcem ztraceným jako věcem svémocně odňatým (zpravidla kradeným), kdy společným jmenovatelem obou skupin bude zřejmě veřejný zájem na potírání některých skupin nezákonných jednání.¹²³ **I přes drobné nuance mají však obě skupiny stejně významný společný znak, a to sice jejich možný trestněprávní**

¹¹⁶ RANDA: *I. Držba dle rakouského práva...*, s. 27.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 40.

¹¹⁸ TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹¹⁹ Tégl a Zajíc míní, že se může jednat o situace, ve kterých nájemce odnímá vlastníku pronajatou věc, u které vlastník nedostál své povinnosti věc nájemci vydat. Viz TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ TÉGL: *Ochrana poctivého nabyvatele...*, s. 44.

¹²² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zvláštní část, s. 282.

¹²³ Na nedostatek poukazuje např. Tégl a Zajíc, avšak dochází k závěru, že taková konstrukce je blízká evropské právní tradici a obdobně se objevuje v různých evropských právních řádech. Srov. TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

přesah.¹²⁴ Závěrem lze konstatovat, že zákonodárce v rámci občanského práva poskytuje takovým případům ochranu nezávisle na jejich hodnotě, což je odlišnost oproti úpravě trestního práva.

Dále lze vytknout nedůslednost zákonodárce při konstrukci některých ustanovení. Ustanovení § 1110 OZ směřuje na věci svémocně odňaté, kdežto ust. § 1111 OZ a taktéž ust. § 1344 OZ již upravuje věci „pozbyté činem povahy úmyslného trestného činu“. I přestože bude většina případů podřaditelná pod oba pojmy, životní situace mohou svojí rozmanitostí vytvořit i takové, které budou spadat pouze do pojmově širší skupiny, tj. věcí svémocně odňatých,¹²⁵ což oproti generální klauzuli navyšuje vindikační možnosti vlastníka věci.¹²⁶ Taková diskrepance by neměla být smyslem a účelem pravidla v posuzovaném ustanovení, jelikož jak již bylo uvedeno výše má pouze mít charakter výjimky z obecného pravidla stanoveného v obecné klauzuli nabytí od neoprávněného (ust. § 1111 OZ).

1.5. Prokázání rozhodných skutečností vlastníkem věci

1.5.1. Úvod

Výše nadepsaná část se zaměřuje na výklad zákonodárcem užitého pojmu „prokázání“ rozhodných skutečností nabyvateli v dobré víře. I přes hmotněprávní charakter občanského zákoníku může takovým způsobem vyjádřená norma naznačovat spíše procesní souvislosti. Přičemž právě procesní charakter ustanovení přispívá k hmotněprávním výkladovým nejasnostem, které mohou svými důsledky mít značné následky pro záchranu vlastnického práva vlastníkem. Za užití jazykového výkladu nelze zprvu z ustanovení dovodit, k jakému konkrétnímu okamžiku by vlastník měl prokazovat skutečnosti uvedené ve zkoumaném ustanovení k převedené použité movité věci. Ani na tomto místě zákon výslovně nestanoví, zdali k tomu má dojít již uplatněním vindikačního nároku skutečného vlastníka vůči dobrověrnému nabyvateli či uplatněním nároku vlastníka u civilního soudu. Nebo snad bude rozhodné pro aplikaci ustanovení až případné soudní řízení, ve kterém vlastník unese důkazní břemeno ohledně rozhodných skutečností? **Přitom právě tato skutečnost bude důležitá pro určení milníku, u kterého se bude posuzovat, zdali již uplynula tři léta od nedobrovolného pozbytí věci.** Stejně jako není jisté, v jaký okamžik musí vlastník splnit danou povinnost, pak už vůbec není jasné, jakou kvalitu a obsah musí takové jednání vykazovat.

1.5.2. Řádné splnění povinnosti vlastníkem věci

---

¹²⁴ Svémocné odnětí věci se bude zpravidla posuzovat jako trestný čin krádeže – ust. § 205 TZ – kdežto případy věcí ztracených lze podřadit pod trestný čin zatajení cizí věci – ust. § 219 TZ.

¹²⁵ TĚGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹²⁶ BORSÍK: *Nadobudnutie vlastníctva...*, s. 245.

V souvislosti se splněním povinnosti vlastníkem přicházejí do úvahy zejména tři momenty. Prvně by postačilo vlastníku rozhodné skutečnosti prokázat pouze nabyvateli¹²⁷, následně přichází do úvahy mít uvedené skutečnosti dostatečně prokázány v žalobě¹²⁸ a v poslední řadě vázat rozhodný okamžik na splnění důkazního břemene v rámci probíhajícího řízení.¹²⁹ Nejlépe začít s řešením jmenovaným na posledním místě. To se totiž již na první pohled zdá být tím nejméně vhodným. Ostatně i sám autor¹³⁰ přiznává, že v případě nepřerušného plynutí prekluzivní lhůty i po dobu zahájeného soudního řízení a čekání na moment splnění důkazního břemene vlastníkem by se otevírala vrátka pro případné průtahy ze strany nabyvatele za účelem marného uplynutí lhůty.¹³¹ Takový závěr tak není příhodný. Dále některým autorům stačí, pokud budou předmětné skutečnosti prokázány pouze nabyvateli bez nutnosti soudní ingerence. Petrov¹³² se domnívá, že vlastník bude moci přetrhnout lhůtu i mimoprocesním jednáním bez nutnosti soudní ingerence, obdobně jako tomu je u přetržení vydržecí doby.¹³³ Posledním možným relevantním momentem bude okamžik podání žaloby, přičemž taková by měla být doručena nabyvateli (dojít do jeho sféry).¹³⁴

Nejpříhodnější bude zřejmě řešení nabídnuté Petrovem. Zpravidla by občanské právo a jím vytvářené vztahy měly fungovat co možná nejvíce bez soudní ingerence. Soudní ochrana přichází na scénu až v okamžiku, kdy jedna ze stran cítí, že není možné (z různých důvodů) ochránit svá práva mimosoudně.¹³⁵ Následně na daný závěr poukazuje i fakt, že primárně směřuje ust. § 1110 OZ na zachování vlastnického práva u vlastníka věci, který věc pozbyl nedobrovolně. V takovém případě bude příhodné, aby mohl vlastník o své vlastnické právo „bojovat“ co nejdříve. Nehledě na to, že pokud by se rozhodný moment určoval až k okamžiku podání žaloby, pak by vlastník věci bezhlavě podal žalobu jen proto, aby přerušil běh lhůty, čímž by bezdůvodně zatěžoval soudy často i nesporným nárokem.

---

¹²⁷ Srov. PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189.

¹²⁸ PETR, Bohuslav. *Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevládníka*. Právní rozhledy, 2012, roč. 20, č. 20, s. 695. Shodně i ŠABATA, Karel. *Bazary, zastavárny a nabytí věcí od nevládníka – vybrané problémy*. Soudce, 2015, č. 10, s. 7.

¹²⁹ BORSÍK D.; *Nadobudnutí vlastnictva...*, s. 239.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Nezohledňuje se fakt, že často nebude nabyvatel disponovat informací o přesném momentu ztráty, či svémocného odnětí před zahájením soudního řízení. Vlastník bude právě tím, kdo bude mít zpravidla výhradní znalost o takové skutečnosti a de facto by si při snaze vyhrát soudní spor mohl spíše uškodit právě zveřejněním takového údaje.

¹³² PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189.

¹³³ V souvislosti s tímto Petrov zmiňuje případný prostor pro vyšší znevýhodnění nabyvatele, který v případě vydání věci vlastníku již nebude moci do budoucna zpochybnit kvalitu „prokázaných“ skutečností a zvrátit tak aplikaci ust. § 1110 OZ zpětně.

¹³⁴ PETR: *Zásada „nemo plus iuris“...*, s. 695.

¹³⁵ Ust. § 12 OZ.

Co se týče **obsahu a kvality míry** prokázání pak v souladu s důvodovou zprávou¹³⁶ spočívá výhoda posuzovaného ustanovení mimo jiné v tom, že vlastník pro úspěšnou vindikaci věci prokazuje pouze skutečnosti v něm uvedené, tj. že pozbyl věc nedobrovolně a že od takového pozbytí neuplynuly více než tři roky.¹³⁷ Někteří autoři zkoumají, zdali se v případě ust. § 1110 OZ taktéž uplatní domněnka dobré víry nabyvatele dle ust. § 7 OZ¹³⁸, ovšem touto problematikou se práce na tomto místě zabývat nebude, jelikož výklad směřuje spíše na popis situace, za které si vlastník své vlastnické právo uchová nežli na obecné předpoklady, které musejí být splněny na straně nabyvatele pro nabytí vlastnického práva. Závěrem je vhodné uvést, že vlastník věci nebude muset pro přetržení běhu lhůty prokázat dané skutečnosti v určité kvalitě, nýbrž pro jeho úspěch ve věci postačí, pokud takové prokáže následně u soudu¹³⁹. Ostatně i v případech pochybností na straně nabyvatele se tento může obrátit na soud, který by následovně deklaratorně určil vlastnické právo k věci.

1.5.3. Vliv na vlastnické právo (alternativa)

V české literatuře není dořešen význam unesení důkazního břemene vlastníkem na jeho vlastnické právo. Lavický kupříkladu předkládá názor, který nevykládá posuzované ustanovení v „procesněprávním“ duchu, ale naopak na všechny rozhodné skutečnosti pohlíží čistě „hmotněprávně.“¹⁴⁰ Jinými slovy, při učinění závěru o aplikaci posuzovaného ustanovení se pohlíží ryze na to, zdali jsou v daném čase splněny všechny relevantní skutečnosti, které musí vlastník věci „prokázat“. Rozhodná je pouhá hmotněprávní existence skutečnosti, vlastníku se nezakládá žádná zvláštní procesní povinnost tvrdit a prokazovat. Čili, jestliže vlastník věc pozbyl ztrátou, či mu byla svémocně odňata a od této skutečnosti neuplynulo více než tři roky, pak nemůže nastat účinek spojený s nabytím od neoprávněného, tj. nabyvatel nemůže nabýt vlastnického práva.¹⁴¹ V takovém případě ovšem taktéž platí závěry o nejistém okamžiku, který představuje mezník pro určení uplynutí tříleté lhůty. Lavický dále míní, že legislativně – technicky je ust. § 1110 OZ nevhodně formulováno právě proto, že svým způsobem pouze pojednává o rozdělení důkazního břemena stran a nesystematicky přehlíží své hmotněprávní účinky.¹⁴² V duchu výše nastíněného by platilo, že následkem neunesení důkazního břemene vlastníka v soudním řízení nastanou pouze procesní následky v podobě zamítnutí vindikační žaloby, po hmotněprávní stránce však zůstane stav

¹³⁶ Důvodová zpráva k OZ, zvláštní část, s. 282.

¹³⁷ THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 314.

¹³⁸ Srov. DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 202, s. 421.

¹³⁹ PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189.

¹⁴⁰ LAVICKÝ: *Význam domněnky...*, s. 464.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž.

nezměněn.¹⁴³ Za stavu, ve kterém vlastníku sice svědčí aplikace hmotněprávního pravidla v posuzovaném ustanovení, ale neunes z různých důvodů důkazní břemeno, může vzniknout konflikt mezi hmotněprávním stavem a jeho procesním výsledkem. Vlastníku náleží vlastnické právo, přesto již nemůže věc úspěšně věc vindikovat z důvodu překážky věci rozsouzené, mohl by ovšem podat určovací žalobu, kterou by alespoň docílil deklaratorního rozhodnutí o jeho vlastnickém právu.¹⁴⁴

Otázkou pak bude, jakou cestou by se měl vydat nabyvatel v případě úspěchu ve věci podané vindikační žaloby vlastníkem. Jestliže platí teze, že nabytí vlastnického práva dle ust. § 1110 OZ může nabyvatel nejdříve uplynutím tří let od nedobrovolného pozbytí věci, pak mu zřejmě nezbude nic jiného než počkat právě na tento okamžik. Samotná určovací žaloba má totiž pouze deklaratorní povahu, tedy nemůže být právním důvodem vzniku vlastnického práva na straně nabyvatele.¹⁴⁵ Nabízí se řešení v možnosti soudu na návrh nabyvatele učinit konstitutivní rozhodnutí, které bude v takové specifické situaci sloužit nabyvateli jakožto právní důvod nabytí vlastnického práva.¹⁴⁶ Ovšem ust. § 1114 OZ neobsahuje žádné vymezení případů, ve kterých může soud učinit konstitutivní rozhodnutí a založit tak účastníku řízení právo. Komentářová literatura uvádí některé příklady z občanského zákoníku (např. ust. § 1028 OZ, či § 1147 OZ), ale taktéž neposkytuje žádné mantinely. Pro všechny demonstrovány příklady platí jeden společný prvek, a to sice, že v sobě často výslovně zakotvují právě pravomoc soudu nějakým způsobem upravit právní vztahy mezi subjekty a konstitutivně rozhodnout o jejich právech. Takový prvek však v ust. § 1110 OZ schází.¹⁴⁷ Takový závěr by zřejmě již vybočoval z rozsahu ust. § 1110 OZ, tudíž nabyvatel by zřejmě musel k nabytí vlastnického práva vyčkat až do uplynutí tří let od nedobrovolného pozbytí věci vlastníkem. Závěrem ani dikce posuzovaného ustanovení nespojuje s neunesením důkazního břemene vlastníkem nabytí vlastnického práva nabyvatelem. Výsledky snad s sebou přinese budoucí aplikační praxe...

1.6. Použitá movitá věc

1.6.1. Věcné zaměření skutkové podstaty

---

¹⁴³ Naopak Doříčák dochází k závěru, že v případě neunesení důkazního břemene vlastníkem by mělo nabyvateli vzniknout vlastnické právo nezávisle na uplynutí tříleté lhůty. Srov. DOŘIČÁK: *Nabývání vlastnického práva...*, s. 401-414.

¹⁴⁴ MOTTL, Tomáš. In: JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, komentář k ust. § 80 OSŘ. Dostupné z: databáze aspi. cz.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Ust. § 1114 OZ.

¹⁴⁷ Srov. SPÁČIL, Jiří. In: SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 425-427.

V souvislosti s výkladem nabytí od neoprávněného zůstává klíčovou otázkou, na jaký druh věci lze ust. § 1109 an. OZ vlastně užít. Čili zdali se úprava vztahuje pouze na věci movité hmotné, nebo i na věci nehmotné povahy. Opět se jedná o poměrně rozsáhlou problematiku, jejímž obsažením by byly několikanásobně překročeny hranice této práce. Předkládaná kapitola má zejména sloužit k posouzení možných odchylek od obecných závěrů v souvislosti s výkladem neurčitěho právního pojmu „použití movité věci“ jehož zákonodárce užívá v ust. § 1110 OZ bez bližší definice.

O zahrnutí nehmotných věcí do dané úpravy obecně Dobrovolná¹⁴⁸ míní: „*Vzhledem k tomu, že dispozice s pohledávkou je upravena ve zvláštních ustanoveních obligačního práva a aplikace ustanovení od neoprávněného by vedla ke zjevně nepraktickým důsledkům, bude třeba ve shodě s rakouským právem přijmout názor, že nabytí pohledávky podle ustanovení o nabytí od neoprávněného není možné.*“¹⁴⁹ Jestliže je možnost aplikace ust. § 1109 an. sporná i v širším okruhu případů, pak by nepůsobilo logicky, pokud by takové pravidlo bylo aplikovatelné u ust. § 1110 OZ, které je značně rozsahově omezeno pouze na prodej věcí v zastavárnách, či autobazarech. Možnost zahrnutí i věcí nehmotných nadále nepůsobí přesvědčivě ani z důvodu zákonodárcem chráněných způsobů pozbytí držby věci vlastníkem. Jen těžko si lze představit, že může dojít ke ztrátě nehmotného statku, nebo, že takový může být vlastníku svémocně odňat. Téměř se taktéž nenabízí odpověď na otázku, jakým způsobem by takové skutečnosti vlastník prokazoval. **Na základě tohoto se ustanovení bude pravděpodobně aplikovat pouze na věci mající hmotnou povahu.**¹⁵⁰ Z dikce zákona dále vyplývá, že takové věci musejí být movité.¹⁵¹ Thöndel.¹⁵² míní, že ustanovení

---

¹⁴⁸ DOBROVOLNÁ, Eva. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem*. Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348.

¹⁴⁹ V případě aplikace ustanovení o věcných právech i na pohledávky a ostatní nehmotné statky nastávají často značné nepraktické důsledky. Srov. DOBROVOLNÁ: *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného...*, s. 348. Opačně vybraná prvorepubliková literatura např. ROUČEK, František. In: ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. § 285 až 530*; Praha: V. Linhart, 1936, s. 321.

¹⁵⁰ Ostatně k takovému závěru dochází i Bezouška v rámci výkladu k ust. § 1344, které jak již bylo řešeno pokrývá totožné případy jako posuzované ustanovení. Srov. BEZOUŠKA, Petr. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1354. Shodně i Zvára v souvislosti s (ne)užitím úpravy na obchodní podíl. Srov. ZVÁRA, Michael. *Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu*. Obchodněprávní revue, 2017, roč. 9, č. 7-8, s. 193.

¹⁵¹ Doříčák naopak dospívá k závěru, že se i přes zákonné znění musí dané ustanovení aplikovat i na věci nemovité nepodléhající evidenci ve veřejném seznamu. Podrobněji srov. DOŘIČÁK, Lukáš. *Věcné zaměření klauzule nabytí od neoprávněného*. Právní rozhledy, 2017, roč. 25, č. 18, s. 611.

¹⁵² THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 313.

dopadá i na věci movité zapsané ve veřejném seznamu.¹⁵³ Ovšem v české literatuře nepanuje shoda na tom, zdali tomu tak bude.¹⁵⁴

1.6.2. Definice použité movité věci

Zbývá již jen, pokusit se definovat, jaké věci lze dle dikce ustanovení považovat za použité. Pojmu použité věci zákonodárce užívá dále v souvislosti s úpravou kupní smlouvy v ust. § 2171 OZ.¹⁵⁵ Svým způsobem se při následném výkladu lze opřít i o věci zastavené v rámci aplikace ust. § 1344.¹⁵⁶ V zásadě lze uvažovat o dvou přístupech. Závěr prvního by hodnotil u věci míru opotřebení, kdežto druhý by spíše sledoval „příběh“ věci. Thöndel¹⁵⁷ nijak blíže nespecifikuje význam pojmu „použitá“ věc. Poukazuje pouze na fakt, že se pro aplikaci pravidla musí jednat o věc nikoli novou čili použitou. Jaká by měla být kritéria pro posouzení „novosti“ věci bohužel již dále nerozebírá. Někteří autoři dokonce přímo používají výrazu „opotřebené“ věci¹⁵⁸, z čehož by bylo možné usuzovat na stav opotřebení věci okem vnímatelný. Ovšem ne každá movitá hmotná věc, která opustila sféru vlastníka nedobrovolně bude takové objektivně vnímatelné znaky vykazovat.¹⁵⁹

Na druhé straně stojí názor Petrova, který míní, že: „**Určující není sama použitá povaha věci, nýbrž to, zda se jedná o: (i) věc novou, resp. takovou, která zakládá rozumný předpoklad, že ji podnikatel nabyt (byl nepřímou) od výrobce v rámci distribučního řetězce (např. nový vůz vystavovaný podnikatelem se nestává použitým jen proto, že v něm podnikatel vzal některé potenciální kupující na testovací projížďku), anebo (ii) věc, u které lze předpokládat, že ji podnikatel nabyt jinak než v rámci distribučního řetězce (např. starožitný obraz bude ve smyslu § 1110 použítá věc).**“¹⁶⁰

Nabízí se otázka, jestli má vůbec rozlišování na věci použité a nepoužité (nové?) nějaký racionální důvod. Vždyť právě i Petrovem nastíněný stav bude zpravidla pro aplikaci ustanovení implicitně přítomen. Ztrátu a svémocně odnětí věci přeci jenom prokazuje právě vlastník, tudíž je

---

¹⁵³ Ovšem takových zřejmě moc nebude, jak kriticky poznamenává Tégl ve svém článku. Ze všech do úvahy přicházejících dle autora splňuje v rámci movitých věcí podmínky veřejného seznamu pouze námořní rejstřík. Srov. TĚGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů* [online]. Pravniprostor.cz, 26. srpna 2014 [cit. 11. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu?strana_do=2.

¹⁵⁴ Práce se nezabývá problematikou vztahu ust. § 984 OZ a ust. § 1110 OZ, na jehož rozřešení závisí otázka užití té či oné právní normy na věci movité podléhající zápisu do veřejného seznamu. Je tomu tak zejména kvůli faktu, že v převažujícím počtu případů dopadá posuzované ustanovení na věci movité nezapisované do veřejného seznamu a taktéž kvůli restriktivnímu přístupu vůči veřejným seznamům movitých věcí zmíněnému v poznámce pod čarou č. 153.

¹⁵⁵ Ovšem i zde absentuje zákonná definice.

¹⁵⁶ I přestože zde zákonodárce neužívá pojmu použité věci představuje ust. § 1344 vazbu na posuzované ustanovení pro jakýsi obdobný „modus operandi“. K tomuto více viz níže.

¹⁵⁷ THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 313.

¹⁵⁸ ŠABATA: *Bazary...*, s. 7.

¹⁵⁹ Tím by se taktéž definitivně vyloučila možnost aplikace i na věci nehmotné, jelikož ty již ze své podstaty nejsou schopny vykazovat známky opotřebení.

¹⁶⁰ PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1188–1189.

jasné, že již jeho výkonem práva k věci se bude jednat o věc použitou. Na nelogičnost takového rozlišování může poukázat i fakt, že v případě odcizení věci přímo od výrobce a jejich následného prodeje do bazaru, či zastavárny by takovým nepříslušela ochrana dle ust. § 1110 OZ.¹⁶¹ Nebo se věc i v takových případech stává použitou v okamžiku, kdy s ní jakkoliv nakládá zloděj?¹⁶² Zavádění kategorie použitých movitých věcí tak postrádá smyslu, kdy navíc smysl a účel posuzovaného ustanovení směřuje na zachování vlastnického práva u nedobrovolně pozbytých věcí. Pokud by se takovému kritériu přikládal nějaký význam, mohla by nastat situace, za které by použitá movitá věc požívala vyšší ochrany nežli věc nová (ať už bude definována jakkoli).¹⁶³ **Lze se domnívat, že parametr použité movité věci bude sloužit pouze k identifikaci podnikatelů, na jejichž aktivity posuzované ustanovení dopadne** (viz kapitolu 1.8.).

1.7. Úprava v § 1344 OZ?

Někteří autoři již dříve upozorňovali, že posuzované ustanovení a ust. § 1344 OZ v sobě ztělesňují obdobné životní situace a mohou se dostat do vzájemné kolize.¹⁶⁴ Zejména se argumentuje tím, že v zastavárnách často nedochází k uzavření zástavní smlouvy¹⁶⁵ nýbrž některých komisionářských smluv, což může vést ke dvojímu právnímu režimu pro dvě obdobné situace.¹⁶⁶ Obě ustanovení vykazují rozdíly zejména ve třech oblastech. Za prvé ust. § 1110 OZ svým rozsahem zahrnuje vícečetné druhy podniků, tj. má dopadat na všechny prodejny, ve kterých se běžně obchoduje s použitými věcmi, kdežto druhé jmenované ustanovení zahrnuje pouze zastavárenské závody. Za druhé stanovují vindikační podmínky vůči odlišným adresátům. Ustanovení § 1110 OZ směřuje na nabyvatele, který věc nabývá od podnikatele obchodujícího s použitými věcmi, na opačné straně se stanovují podmínky pro vindikaci vůči podnikateli, který provozuje zastavárenský obchod. V poslední řadě se pak daná ustanovení částečně odlišují ve skutečnostech, které musí vlastník prokázat vůči osobě, proti které uplatňuje vindikační nárok. Obě mají společnou ztrátu věci, avšak první jmenované zahrnuje svémocné odnětí věci, kdežto u druhého vlastníka prokazuje, že věc pozbyl činem povahy úmyslného trestného činu.

Největší problém v rozdílném přístupu k obdobným případům představuje zejména skutečnost odlišnosti adresátů vindikačního nároku a s tím spojené následky. Důvodová zpráva

---

¹⁶¹ Argumentem podporujícím nastíněný závěr může být i okolnost, že ust. § 1344 OZ chrání obdobné věci neuzivá pojmu „použitá“ movité věci, přičemž rozhodujícím kritériem zůstává pouze skutečnost, že se jedná o věc cizí, která byla pozbyta nedobrovolně.

¹⁶² Např. z důvodu snižování její celkové životnosti? Srov. VÍTOVÁ, Blanka. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI, Závažkové právo, Zvláštní část. (§ 2055–3014). Komentář.* Praha: C.H. Beck, 2014, s. 155-157.

¹⁶³ Věc nová by se patrně nabývala dle ust. § 1109 písm. b), u kterého nabývá nabyvatel vlastnického práva okamžitě.

¹⁶⁴ TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

¹⁶⁵ RICHTER, Tomáš. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1105.

¹⁶⁶ TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

k ust. § 1344 OZ uvádí, že se vlastníku ukládají zvláštní povinnosti při případné vindikaci věci spočívající právě v prokázání v ustanovení alternativně konstruovaných skutečností.¹⁶⁷ Vlastníku tak nepostačí splnit pouze obecné povinnosti dle ust. § 1040 an OZ. Na druhé straně zákon nijak obdobně v případě ust. § 1110 nereguluje postavení vlastníka věci vůči podnikateli. Takový rozkol by znamenal, že vlastník bude v případě ust. § 1344 OZ zatížen dalšími povinnostmi, kdežto v prvním případě nikoliv. A vše by záleželo pouze na tom, zdali se uzavírá zástavní smlouva v zastavárenském závodě, nebo jakákoli jiná smlouva v zastavárenském závodě, či v jiném závodě, ve kterém se obchoduje s použitými věcmi. Taková odchylka zřejmě postrádá svého racionálního jádra, kdy se v obou případech zákonodárce pokouší přiznat věcem nedobrovolně pozbytým určitou míru ochrany, avšak zřejmě nedopatřením vytvořil nedůvodné diskrepance.

1.8. Podnikatel a běžný obchodní styk

Pozornosti neunikne ani posouzení osobní stránky posuzovaného ustanovení, tj. bližší rozbor pasáže pojednávající o „*podnikateli, který při své podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku obchoduje takovými (pozn. autora použitými) věcmi.*“ Inu bude nutné zejména zákonné vyjádření zasadit do kontextu celé právní úpravy a vymezit jej vůči ust. § 1109 písm. b) OZ, které taktéž pojednává o podnikatelích s obdobnými charakteristickými znaky. Pojem podnikatele lze nalézt v ust. § 420 OZ, přičemž občanský zákoník rozlišuje několik skupin podnikatelů.¹⁶⁸ Nejprve bude vhodné vymezit znaky příznačné pro obě ustanovení.

Za prvé se v literatuře objevují myšlenky, zdali se pro aplikaci ustanovení vyžaduje veřejnoprávní oprávnění podnikatele, či nikoliv. Zásadně se misky vah přesouvají ku prospěchu závěru, že nikoliv.¹⁶⁹ **Takové řešení bude správné.**¹⁷⁰ Pro takový závěr lze využít i civilněprávní judikatury, u které lze v zásadě sledovat striktní oddělení práva soukromého od práva veřejného.¹⁷¹ Ostatně i prvorepublikový výklad směřoval k obdobným závěrům. V případě právní úpravy OZO se užívalo pojmu „živnostník“, jehož obsah vesměs korespondoval s v současné době užívaným pojmem podnikatele dle ust. § 420 OZ. Rozhodná byla pouze skutečnost, že k nabytí věci došlo

---

¹⁶⁷ Důvodová zpráva k OZ, zvláštní část, s. 333-334.

¹⁶⁸ Blíže viz ust. § 420 OZ ve spojení s ust. § 421 OZ.

¹⁶⁹ Petrov kupříkladu argumentuje ust. § 1 odst. 1 OZ ve spojení s ust. § 5 OZ. Srov. PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, komentář k ust. § 1109 OZ. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁷⁰ Obdobně i Thöndel, který argumentuje tím, že podnikání bez veřejnoprávního oprávnění nezpůsobuje ani neplatnost smlouvy, tudíž obecně nesmí působit v neprospěch osoby obchodující s takovým podnikatelem v případě nabytí od neoprávněného. Srov. THÖNDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, komentář k ust. § 1344. Dostupné z: databáze aspi.cz.

¹⁷¹ Příkladem může být např. rozsudek Nejvyššího soudu, ve kterém soud posuzoval odpovědnost za škodu způsobenou opravárenským závodem bez příslušného veřejnoprávního oprávnění. Viz rozsudek NS ze dne 26. 10. 2016, sp. Zn. 25 Cdo 3299/2016.

v souvislosti s danou obchodní činností živnostníka.¹⁷² Totéž bude platit pro úpravu současnou, kdy Petrov¹⁷³ zmiňuje jednoduchý příklad spočívající v nemožnosti nabytí vlastnického práva k mědi od provozovatele silniční dopravy. Taktéž není rozhodná skutečnost, zdali nabyvatel o podnikatelském oprávnění ví, či nikoliv.¹⁷⁴

K výkladu pojmu „běžný obchodní styk“ lze v krátkosti uvést následující. Petrov¹⁷⁵ ve svém výkladu vyzdvihuje důležitost míry obvyklosti oběhu daného zboží, tj. aplikace ustanovení pouze na věci, se kterými se často obchoduje.¹⁷⁶ Klíčovými okolnostmi při posouzení, zdali je určitá smlouva uzavíraná v běžném obchodním styku, jsou zejména druh, finanční rozměr a ojedinělost předmětné transakce.¹⁷⁷ Co se týče **druhu**, pak se zejména klade důraz na to, zdali obsah konkrétní smlouvy nevybočuje z limitů zapsaného předmětu podnikání podnikatele.¹⁷⁸ Při posuzování **finančního rozměru** uzavřené smlouvy bude rozhodné, zdali se konkrétní transakce svojí výší značně odlišuje od ostatních obdobných transakcí v blízkém časovém úseku.¹⁷⁹ V poslední řadě do běžného obchodního styku nebudou spadat smlouvy, které jsou „*neopakovatelné a svým charakterem jedinečné*“, neboť takové nesplňují podmínku běžnosti.¹⁸⁰

Posuzované ustanovení je příznačné tím, že na rozdíl od ust. § 1109 písm. b) OZ dále upřesňuje typ věcí, **se kterými musí být obchodováno**. Kritérium použité movité věci je totiž právě oním ukazatelem, který oddělí podnikatele spadající do skupiny v ust. § 1109 písm. b) OZ a podnikatele obchodující v intencích ust. § 1110 OZ. Snaha o definování použité movité věci již byla předestřena výše. Stejně jako kritika použitého pojmu a jeho další aplikační bezzubost. Stále totiž platí, že kritérium použité movité věci pouze odkazuje na typ podnikatelů dle ust. § 1110 OZ a ve svých důsledcích pozbývá exaktní definování dalšího smyslu. Zákon stanoví, že podnikatel musí s použitými movitými věcmi „*běžně obchodovat*“. Důvodová zpráva pouze vyjmenovává typická místa, ve kterých se obchoduje s použitými věcmi, avšak nestanoví žádná bližší kritéria pro

¹⁷² ROUČEK, František. In: ROUČEK, František a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. § 285 až 530*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 322.

¹⁷³ PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, komentář k ust. § 1109 OZ. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁷⁴ ROUČEK, František. In: ROUČEK, František a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. § 285 až 530*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 322.

¹⁷⁵ PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, komentář k ust. § 1109 OZ. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁷⁶ Obdobně i Karner, který píše o „obratových obchodech“ („*die Umsatzgeschäften*“). Srov. KARNER, Ernst. *Zur Regelung des redlichen Erwerbs an beweglichen Sachen nach dem Entwurf eines neuen tschechischen Zivilgesetzbuches*. In: ŠVESTKA, Jirí a kol. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Beroun: IFEC, 2008/1, s. 299.

¹⁷⁷ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích (90/2012 Sb.). Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, komentář k ust. § 57. Dostupné z: databáze aspi.cz.

¹⁷⁸ Srov. rozsudek NS ze dne 9. 12. 2009, sp. Zn. 23 Cdo 3867/2007. Návazně taktéž srov. rozsudek NS ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 23 Cdo 608/2011.

¹⁷⁹ Srov. rozsudek NS ze dne 9. 12. 2009, sp. Zn. 23 Cdo 3867/2007.

¹⁸⁰ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích (90/2012 Sb.). Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, komentář k ust. § 57. Dostupné z: databáze aspi.cz.

vytvoření závěru.¹⁸¹ Je tak jasné, že se bude úprava vztahovat na místa typu zastaváren, bazarů, vetešnictví a např. antikvariátů. Ovšem již není zřejmé, co například v případech ostatních podnikatelů, kteří obchodují jak s novým, tak „použitým“ zbožím.

1.9. Dobrá víra nabyvatele v čase

1.9.1. Úvodní poznámky

Problematicke dobré víry v případech nabytí od neoprávněného již byla v české literatuře věnována značná pozornost.¹⁸² V případě ust. § 1110 OZ lze zkoumat institut dobré víry zejména ze dvou úhlů pohledu. Prvním bude posouzení, zdali se potřebná míra kvality dobré víry nabyvatele odlišuje od obecných pravidel dle ust. § 1109 OZ a ust. § 1111 OZ. Druhý pohled, řešený i v rámci nadepsané podkapitoly, zahrnuje problematiku kontinuity dobré víry v čase. Pakliže se do právní úpravy dostává prekluzivní lhůta, která svým způsobem odkládá nabytí vlastnického práva do budoucna, pak není zřejmé, zdali musí být vlastník v dobré víře i v jejím průběhu, či nikoliv.

V zásadě lze uvažovat o dvou přístupech. V prvním z nich se nebude pro aplikaci ustanovení zakládat další modalita a bude se vycházet ze stavu standardního. Čili, nabyvateli postačí, pokud bude v dobré víře pouze k okamžiku převodu věci. V těchto případech se uplatní římskoprávní zásada „*mala fides superveniens non nocet*“ („následná zlá víra neškodí“).¹⁸³ Na druhé straně by se po nabyvateli vyžadovalo, aby byl v dobré víře jak k okamžiku převodu, tak po celou dobu plynutí tříleté lhůty, tj. uplatní se opačně zásada „*mala fides superveniens nocet*“ („následná zlá víra škodí“).¹⁸⁴

1.9.2. „Pozdější zlá víra škodí“

Jak již bylo uvedeno výše, polská dogmatika vyžaduje v případech uplatnění tříleté lhůty dobrou víru nejen u posledním z nabyvatelů, nýbrž taktéž u každého v řetězci předešlého nabyvatele.¹⁸⁵ Základem pro vytvoření daného pravidla je stále aktuální dřívější polská judikatura, která vyžaduje **existenci dobré víry v celém průběhu plynutí lhůty**.¹⁸⁶ V souvislosti s takovým

¹⁸¹ Důvodová zpráva k OZ, zvláštní část, s. 282.

¹⁸² Srov. BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2009, roč. 17, č. 7, s. 248. Taktéž obecně k pojmu dobré víry např. TÉGL, Petr. *K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, roč. 17, č. 1, s. 35 an.

¹⁸³ K pojmu viz OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný. Sedmáctý díl*. Praha: J. Otto, 1901, s. 687. Dostupné z: databáze digitalniknihovna.cz.

¹⁸⁴ tamtéž, s. 687.

¹⁸⁵ Rozsudek Sādu Najwyzszego ze dne 10. října 1997, sp. zn. II CKN 378/97.

¹⁸⁶ Srov. usnesení sedmi soudců Sādu Najwyzszego ze dne 30. března 1992, sp. zn. III. CZP 18/92. Shodně i rozhodnutí Sādu Najwyzszego ze dne 28. srpna 1984, sp. zn. I CR 261/84. Shodně z literatury např. SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. vyd. Kraków: Kantor Wydawnictwo Zakamycze, 1999, s. 129-131. Podobný postoj taktéž zastává švýcarská právní věda. V podrobnostech viz např. STARK, Emil W., LINDEMANN, Barbara. *Der Besitz. Art. 919-941 ZGB*. 4. vydání. Bern: Stämpfli Verlag, 2016, komentář k ust. § 934 ZGB.

řešením mohou vznikat situace, ve kterých byl nabyvatel v dobré víře k okamžiku převodu věci v dobré víře, ale v průběhu běhu tříleté lhůty se dozvídá okolnosti, které by mohly jeho dobrou víru vyloučit. Polská judikatura vychází z premise, že pouhá **obava** nabyvatele, že daná věc může pocházet z krádeže, ještě není dostatečná pro vyloučení jeho dobré víry.¹⁸⁷ Wilke myšlenku rozporuje a upozorňuje na to: „*že dobrou víru nemůže vyloučit ani následná vědomost nabyvatele o tom, že převodce nebyl oprávněný s věcí nakládat*“.¹⁸⁸ Vychází z toho, že nelze důvodně po nabyvateli v dobré víře vyžadovat, aby se pátral po původu věci i po okamžiku převodu věci.¹⁸⁹ Ovšem v případě **vědomosti** nabyvatele o pravém původu věci bude taková skutečnost již nabourávat jeho dobrou víru.¹⁹⁰ Otázkou pak ale zůstává, jestli existují další okolnosti, které by mohly způsobit nedostatečný standard dobré víry v průběhu běhu lhůty vyjma zjištění, že věc je kradená, či ztracená? Kdy vesměs všechny rozhodné skutečnosti pro posouzení mají relevanci přímo při kontraktačním procesu. Wilke¹⁹¹ uvádí jako příklad **podání vindikační žaloby** vůči nabyvateli vlastníkem nedobrovolně pozbyté věci. To bude právě onen nejzazší moment, ze kterého bude mít nabyvatel možnost vytvořit si úsudek o osudu věci. Bezpochyby může být takovým impulsem i případné vyrozumění od příslušných orgánů činných v trestním řízení, že věc byla nahlášena jako kradená.

1.9.3. „Pozdější zlá víra neškodí“

Na druhé straně stojí závěr, že postačí dobrá víra nabyvatele k okamžiku převodu věci a pozdější zlá víra neškodí. Rozhodným okamžikem pro polské právo by měl být okamžik tradice věci. V případech, kdy spolu strany uzavřou smlouvu na ztracenou, či jinak odcizenou věc, přičemž nedochází k současnému odevzdání věci, je nabyvatel povinen přiměřeně zkoumat oprávnění převodce převést vlastnické právo, tj. musí být v dobré víře do okamžiku předání věci.¹⁹² Gorniak¹⁹³ argumentuje v neprospěch uplatnění zásady „*mala fides superveniens nocet*“ zejména poukazem na skutečnost, že po předání věci je kontakt mezi nabyvatelem a převodcem zpravidla ukončen. Jakmile nabyvatel získá věc do své moci automaticky zaniká jeho povinnost zjišťovat aktivně původ věci.¹⁹⁴ Autor taktéž poukazuje na teleologii odkladu vlastnického práva, který má sloužit vlastníku věci získat věc nazpět v prekluzivní tříleté lhůtě od nedobrovolného pozbytí věci, ale nemá svými důsledky značně omezovat nabyvatele, kteří byli v dobré víře k okamžiku převodu věci.¹⁹⁵

¹⁸⁷ usnesení sedmi soudců Sądu Najwyższego ze dne 30. března 1992, sp. zn. III. CZP 18/92.

¹⁸⁸ „*Nie wyłącza dobrej wiary późniejsze powzięcie jedynie wiadomości, że zbywca nie był uprawniony do rozporządzania rzeczą.*“ Viz WILKE, Maria. *Gięła samochodowa a art. 169 kodeksu cywilnego*. Palestra, roč. 34, č. 6-7, s. 50-58.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² GORNIAK: *Nabycie własności rzeczy*..., s. 209.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

Česká právní věda by v případě ust. § 1110 OZ spíše měla vycházet ze zásady, že pozdější zlá víra neškodí. Za prvé lze přisvědčit výše nastíněným argumentům Gorniaka. Za druhé by aplikace zásady protichůdné mohla způsobit vyšší míru vyprázdnění daného ustanovení. V případech, kdy se vlastníku umožní svým aktivním jednáním ovlivnit dobrou víru nabyvatele (postačilo by pouhé vyrozumění nabyvatele, že věc ztratil, či mu byla svémocně odňata), pak by se aplikace ustanovení omezovala pouze na případy neaktivních vlastníků věci. Nehledě na to, že právě pro případy aktivních vlastníků, kteří svoji věc dohledají, se vytvořilo pravidlo obsažené v posuzovaném ustanovení. Pokud by chtěl zákonodárce prakticky vzato vytvořit časem neomezený vindikační nárok vlastníka věci k věcem nedobrovolně pozbytým, nevytvářel by takto konstruovanou právní úpravu. Dalším argumentem může být i porovnání s institutem vydržení, u kterého je obligatorním předpokladem právě kvalifikovaná držba po potřebnou dobu.¹⁹⁶ Nabytí od neoprávněného má dopadat na případy, které z různých důvodů odůvodňují vytvoření zvláštních pravidel. Takovým zvláštním pravidlem může být i privilegium spočívající v omezení požadavku dobré víry nabyvatele pouze na moment převodu věci.

1.10. Úplata

1.10.1. Výslovné zákonné vyjádření

V poslední kapitole bude v rámci diplomové práce krátce pojednáno o problematice úplatnosti, jež byla výslovně do posuzovaného ustanovení zákonodárcem promítnuta. Cílem nadepsané kapitoly nebude snažit se vymezit kritéria rozhodná pro odlišení úplatných právních jednání od těch bezúplatných. O tomto fenoménu již je bohatě pojednáno v české literatuře.¹⁹⁷ Záměrně se tak kapitola spíše zaměřuje na možnost rozšíření aplikace posuzovaného ustanovení taktéž na lukrativní právní jednání.

Při prvním pohledu na ust. § 1110 OZ by bylo možné konstatovat, že právní jednání mezi nabyvatelem a převodcem (podnikatelem) musí mít úplatný charakter. Ostatně bez bližšího zkoumání k takovým závěrům dochází i komentářová literatura.¹⁹⁸ Petrov¹⁹⁹ kupříkladu vychází z teze, že výslovné zakotvení požadavku úplatnosti je nadbytečné, jelikož úplata již implicitně vyplývá z charakteru právních jednání, které bude podnikatel uzavírat v rámci „běžné obchodní činnosti“. Na nedůslednost zákonodárce při konstruování jednotlivých skutkových podstat

---

¹⁹⁶ Viz úprava vydržení (ust. § 1089 an.).

¹⁹⁷ Srov. např. HULMÁK, Milan. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI, Závazkové právo, Zvláštní část. (§ 2055–3014). Komentář.* Praha: C.H. Beck, 2014, s. 21-23.

¹⁹⁸ Srov. např. THONDEL, Alexandr. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474).* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 313.

¹⁹⁹ PETROV, Jan. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1189-1190.

z hlediska stanovení úplatnosti upozorňoval již Tégel.²⁰⁰ Často tak dochází k odlišné konstrukci stanovení podmínek úplatnosti u různých skutkových podstat nabytí od neoprávněného bez bližšího racionálního základu.²⁰¹ Tégel²⁰² ke smyslu poskytnutí ochrany pouze úplatným právním jednáním uvádí následující: „*Základním východiskem koncepce ochrany pouze úplatného nabytí je myšlenka, podle níž ochranu zaslouhuje pouze ten nabyvatel, který za věc vydal určité protiplnění (neměl z nabytí práva jen čistý prospěch)*.“ Dále dodává: „*Nabyvateli totiž nesvědčí žádný zvláštní důvod ochrany, neboť při bezúplatném nabytí nepodstupuje jakékoli hospodářské riziko, které by odůvodňovalo zvláštní přístup k němu*.“ Dobrá víra sama o sobě není dostatečným důvodem pro poskytnutí ochrany nabyvateli.²⁰³ Poskytnutí ochrany lukrativním právním jednáním bez dalšího by mohlo zasáhnout do smyslu a účelu pravidla obsaženého v ust. § 1110 OZ. Posuzované ustanovení představuje výjimku z pravidla.²⁰⁴ U nesystémových pravidel platí, že mají být interpretovány restriktivně a taktéž nejsou způsobilá k analogické aplikaci.²⁰⁵ Ustanovení § 1110 představuje nesystémové pravidlo již z důvodu, že česká právní úprava je založena na premise, že neoprávněné nabytí věcí nedobrovolně pozbytých se nepřipouští. U konkrétní právní normy bude nutné zhodnotit, jaké následky bude mít uskutečnění převodu za podmínek ust. § 1110 při absenci úplatnosti právního jednání oproti právním jednáním onerózním.

1.10.2. Alternativní pojetí

Doříčák²⁰⁶ ve své rigorózní práci nabízí řešení spočívající právě v rozšíření rozsahu posuzovaného ustanovení taktéž na bezúplatná právní jednání. Domnívá se, že v případě konkrétně zvolené argumentační linky by se v zákonné právní úpravě mohla objevit mezera. Konkrétně tomu bude při úvahách o subsumpci určitého právního jednání pod některou ze zbývajících skutkových podstat v případě nesplnění podmínky úplatnosti u ust. § 1110 OZ. V důsledku podřazení některých lukrativních právních jednání pod „běžný obchodní styk“ podnikatele by se mohlo nabývat vlastnické právo dle ust. § 1109 písm. b) OZ. Nastala by tak situace, ve které by vlastník věci byl chráněn méně nežli v případě úplatného právního jednání, přičemž právě v případech bezúplatných právních jednání se tradičně přiznává vyšší míra ochrana

---

²⁰⁰ TÉGL, Petr. *Úplatnost nabytí věcného práva jako podmínka fungování materiální publicity veřejných seznamů v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 1, s. 30.

²⁰¹ Tégel poukazoval i na souvislosti s polskou právní úpravu, která v případě nabývání nemovitých věcí od neoprávněného poskytuje ochranu pouze onerózním právním jednáním, kdežto u movitých věcí taktéž lukrativním právním jednáním. Srov. TÉGL, Petr. *Veřejné seznamy a ochrana dobré víry. stručný pohled na českou a polskou právní úpravu a jejich srovnání*. Ad Notam, 2007, roč. 13, č. 5, s. 142.

²⁰² TÉGL: *Úplatnost nabytí věcného práva...*, s. 30.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Taktéž může být pravidlo subsumováno pod pojem „nesystémového“ pravidla. Srov. MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011 s. 184-186.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 186.

²⁰⁶ DOŘIČÁK, Lukáš. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k věcem, které nejsou evidované ve veřejných seznamech*. Rigorózní práce. 2018. Plzeň, s. 98 an.

vlastníku věci právě proto, že nabyvatel se při případné vindikaci pouze dostane do obdobné situace, ve které byl před převodem věci.²⁰⁷ Pokud by bezúplatná právní jednání nemohla být zařazena pod pojem „běžného obchodního styku“ zbývala by aplikace ust. § 1111, které zásadně nepřipouští nabytí věci nedobrovolně pozbytých a vlastníku by se dostávala absolutní ochrana.²⁰⁸

K pojmu běžného obchodního styku viz výklad výše. Na základě literatury²⁰⁹ k problematickému pojmu lze zřejmě učinit závěr o tom, že v sobě implicitně zahrnuje pouze úplatná právní jednání. K takovému závěru lze dospět i na základě argumentace pojmem podnikatel, jehož pojmovým znakem je mimo jiné právě soustavná **ziskuchtivá** činnost.²¹⁰ Za takové konstelace mohou být lukrativní právní jednání součástí činnosti podnikatele, nýbrž objektivně nelze konstatovat, že budou zahrnuty do běžné činnosti podnikatele na úkor onerózních právních jednání.²¹¹ Zvolení správné cesty na křižovatce by mohlo být v budoucnu úkolem soudů, avšak i na základě výše uvedeného by se patrně měly vydat cestou poskytnutí ochrany vlastníku nežli nabyvateli, který věc nabyl bezúplatně. Poskytnutí paušální ochrany i lukrativním právním jednáním ovšem není na místě.

---

²⁰⁷ V podrobnostech tamtéž.

²⁰⁸ O nedůslednosti zákonodárce při konstruování obou skutkových podstat v případech výčtu relevantních důvodů nedobrovolného pozbytí věci již bylo pojednáno výše.

²⁰⁹ Srov. např. CHALÚPA, Luboš. *Běžný obchodní styk ve smyslu § 196a odst. 4 obchodního zákoníku*. Právní rádce, 2010, roč. 3, č. 3, s. 21.

²¹⁰ Viz ust. § 420 OZ.

²¹¹ Spíše často ztělesňují pouze okrajovou činnosti předmětu podnikání.

Závěr

Jak již bylo poznamenáno v úvodních pasážích celé diplomové práce, hlavním cílem bylo zejména poukázat a pokusit se o podrobnější rozbor ust. § 1110 OZ právě proto, že posuzované ustanovení v sobě skrývá více nevyřešeného nežli objasněného. Již na tomto místě je patrné, že poskytnout komplexní výklad k praxi nevyužívanému ustanovení není v intencích tohoto typu kvalifikační práce možné. I přesto se podařilo poskytnout alespoň obecný vhled do některých úskalí a taktéž bylo poukázáno na některé nesrovnalosti posuzovaného ustanovení, které bude nutno překlenout výkladem.

Úvodní podkapitola byla zaměřena na postavení posuzovaného ustanovení v systému nabytí od neoprávněného. Byl zejména posuzován vztah případné speciality ustanovení k ust. § 1109 OZ a jeho některým skutkovým podstatám. I přes dominanci názorů odborné literatury (viz výše) ohledně vztahu posuzovaného ustanovení pouze ke skutkové podstatě uvedené v ust. § 1109 písm. b) bylo poukázáno na možnou korelaci ke skutkové podstatě uvedené v písmenu d) daného ustanovení. Ostatní skutkové podstaty jsou pojmově, či výslovně vyloučeny z aplikace ve spojení s posuzovaným ustanovením. Závěrem byl přiznán příklon k výše nastíněné odborné literatuře.

Postupně byla rozebrána povaha zákonodárcem zavedené tříleté lhůty a taktéž byl učiněn závěr o její prekluzivní povaze s odkazem na některé zahraniční právní úpravy. Následoval rozbor tří základních výkladových směrů, které mohou být relevantní pro okamžik vzniku vlastnického práva v případě aplikace posuzovaného ustanovení. I přes právní možnost všech byl zvolen koncept odkladu vzniku vlastnického práva nejdříve do uplynutí tříleté prekluzivní lhůty. Zároveň však byl vyjádřen nesouhlas s takto konstruovanou úpravou nabytí od neoprávněného, a to z různorodých důvodů, kdy svými důsledky pravidlo s sebou přináší více nejistoty nežli celkového užítka a taktéž nabourává tradiční nahlížení na institut nabytí od neoprávněného.

Následně byla probrána problematika řetězení nabyvatelů, u které byl kladen důraz na neúplnost právní úpravy. Taktéž bylo naznačeno, že v souvislosti s pluralitou nabyvatelů v čase mohou být zvoleny různé výklady, které svými důsledky téměř absolutně vyprázdňují aplikaci daného ustanovení a taktéž výklady, které rozšiřují jeho aplikaci nad rámec zákonem vymezený.

V souvislosti s věcným zaměřením skutkové podstaty byla blíže rozebrána charakteristika nedobrovolně pozbytých věcí a taktéž věci použité. U prvně jmenované skupiny bylo poukázáno na četnost životních situací, které mohou působit nejasně při posouzení jejich případného „nedobrovolného“ pozbytí a taktéž na nedůslednost zákonodárce při konstruování skutkové podstaty v ust. § 1111 OZ a skutkové podstaty posuzovaného ustanovení. Taktéž byla zmíněna

myšlenka některých autorů poukazujících na nedokonalost úpravy z důvodu poskytnutí totožné ochrany věcem ztraceným v kontrastu s věcmi svémocně odňatými (zpravidla ukradenými).

Posléze byla pozornost zaměřena na zákonodárcem zvolenou textaci posuzovaného ustanovení, zejména pak na případné zavedení povinnosti vlastníka prokazovat relevantní skutečnosti. Byla navrženy některé možné výkladové směry týkající se okamžiku povinnosti prokázání a taktéž určení adresáta, vůči němuž musí být takové skutečnosti prokázány. Samostatnou podkapitolu pak tvořil alternativní směr nepohlížející na důkazní břemeno vlastníka, nýbrž na hmotněprávní stránku právního pravidla.

V neposlední řadě se práce zabírala taktéž i problematikou kontinuální dobré víry nabyvatele v čase. Taktéž byly posouzeny oba případné směry s rozlišujícím kritériem spočívajícím právě v nutnosti kontinuální dobré víry nabyvatele do uplynutí časového úseku. I za pomoci polské odborné literatury byl učiněn závěr o příhodnějším řešení při užití zásady „pozdější zlá víra neškodí“. Taktéž bylo poukázáno na možný konflikt s ust. § 1344 OZ, možné výkladové problémy při lpění na úplatnosti právního jednání a taktéž na nejistý výklad pojmu běžný obchodní styk a s tím spojený omezený aplikační rozsah na obchodníky s použitými věcmi.

Závěrem se hodí poznamenat, že posuzované ustanovení působí v systému nabytí od neoprávněného poněkud neomaleně. Jedná se o jakési hybridní řešení a jakýsi můstek mezi absolutním vyloučením nedobrovolně pozbytých věcí od neoprávněného. Nabyvatel se však ocitá v nejistém postavení, a to i v situaci, kdy splnil obecné předpoklady pro nabytí věci, tj. zejména byl v dobré víře. Nesrovnalosti lze spatřovat i v přičítání k tíži nabyvatele okolnost opuštění sféry vlivu věci vlastníka.²¹² Když právě taková skutečnost nebude nabyvateli známa předem, a pokud by byla, pak již sama o sobě vylučuje jeho dobrou víru.²¹³ Pak se ovšem nabízí otázka, zdali je takového ustanovení zapotřebí a nepostačilo by pouze výslovné zakotvení vyššího standardu dobré víry nutného pro nabytí použité movité věci. Nelze zapomínat na skutečnost, že vyvažování zájmu zainteresovaných stran (vlastník vs. nabyvatel) je spíše otázkou právně-politickou nežli ryze právní.²¹⁴ Vždy bude záležet na zákonodárci, jak mezi subjekty rozdá karty. Inspiračně kupříkladu působí právní úprava švýcarská či francouzská, která posiluje postavení nabyvatele tím, že zavádí v případě vindikace vlastníkem věci jeho povinnost nabyvateli uhradit cenu věci, za kterou nabyvatel věc pořídil.²¹⁵ I přesto lze užít takového výkladu posuzovaného ustanovení, díky kterému si právní pravidlo uchová svoji příslušnost k „rodině“ nabytí od neoprávněného a odliší se od prostého vydržení.

---

²¹² TÉGL, ZAJÍC: *Způsob...*, s. 120.

²¹³ SZPUNAR: *Nabytie własności ruchomości...*, s. 113.

²¹⁴ TÉGL: *Ochrana poctivého nabyvatele...*, s. 44.

²¹⁵ Srov. čl. 934 odst. 2 ZGB. Taktéž čl. 2277 CC.

Seznam použitých zdrojů

Komentáře

- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI, Závažkové právo, Zvláštní část. (§ 2055–3014). Komentář.* Praha: C.H. Beck, 2014, 2072 s.
- JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář.* 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, 648 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář.* 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, 3352 s.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s.
- SPÁČIL, Jiří. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1666 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117.* Praha: Leges, 2013, 720 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654.* Praha: Leges, 2014, 1264 s.
- ROUČEK, František a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. § 285 až 530;* Praha: V. Linhart, 1936, 970 s.
- STARK, Emil W., LINDEMANN, Barbara. *Der Besitz, Art. 919-941 ZGB.* 4. vydání. Bern: Stämpfli Verlag, 2016, 471 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III (§ 976–1474).* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 1103 s.

Články z odborných časopisů

- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného podle německé právní úpravy a návrhu občanského zákoníku.* Právní rozhledy, 2009, roč. 17, č. 7, s. 248.
- BORSÍK, Daniel. *Nadobudnutie vlastníctva od neoprávněného jako prejav ochrany dobrej viery v komparatívnom súkromnom práve.* Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 7, s. 245.
- DOBROVOLNÁ, Eva. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem.* Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348.
- DOŘIČÁK, Lukáš. *Nabývání vlastnického práva k nedobrovolně pozbyté věci podle § 1110–1111 OZ.* Časopis pro právní vědu a praxi, 2020, roč. 28, č. 3, s. 401-414.

- DOŘIČÁK, Lukáš. *Věcné zaměření klauzuli nabytí od neoprávněného*. Právní rozhledy, 2017, roč. 25, č. 18, s. 611.
- ELIÁŠ, Karel. *K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2015, roč. 26, č. 9, str. 13
- ELIÁŠ, Karel. *Proč se svépomocí říká svépomoc*. Právní rozhledy, 2003, roč. 11, č. 10, s. 494
- CHALUPA, Luboš. *Běžný obchodní styk ve smyslu § 196a odst. 4 obchodního zákoníku*. Právní rádce, 2010, roč. 3, č. 3, s. 21.
- IWANIEC, Witoslaw. *Czy należy chronić nabywcę w dobrej wierze?* Transformacje Prawa Prywatnego, 2007, roč. 8, č. 3–4, s. 75.
- KRAFT, Martin. *Právo nemovitostí po rekonstrukci – materiální publicita zápisů v katastru nemovitostí*. Právní rozhledy, 2014, roč. 22, č. 15-16, s. 546.
- LAVICKÝ, Petr. *Význam domněnky dobré víry pro rozdělení důkazního břemena v civilním řízení soudním*. Právní rozhledy, 2017, roč. 25, č. 13-14, s. 464.
- MOTYČKA, Petr. *Svépomoc a svémoc: kde je hranice (ne)dovoleného?* Právní Rozhledy, 2015, roč. 23, č. 15-16, s. 515
- NĚMCOVÁ, Jitka. *Ochrana oprávněného dědice*. Ad Notam, 2003, roč. 9, č. 4, 79 s.
- PETR, Bohuslav. *Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabytí od nevládníka*. Právní rozhledy, 2012, roč. 20, č. 20, s. 695.
- PÚRY, František. *Některé zásadní souvislosti nové úpravy soukromého práva s postihem hospodářské a majetkové kriminality*. Bulletin advokacie, 2015, roč. 26, č. 9, str. 25
- SPÁČIL, Ondřej. *Nabytí od neoprávněného*. Bulletin advokacie, 2014, roč. 20, č. 3, s. 38.
- ŠABATA, Karel. *Bazary, zastavárny a nabytí věcí od nevládníka – vybrané problémy*. Soudce, 2015, č. 10, s. 7.
- TÉGL, Petr. *Některé teoretické problémy nabytí od neoprávněného*. Právní rozhledy, 2009, roč. 17, č. 10, s. 346-347.
- TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. *Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabytí od neoprávněného*. Právní rozhledy, 2016, roč. 24, č. 4, s. 120.
- TÉGL, Petr. *Ochrana poctivého nabyvatele při nabytí vlastnického práva od neoprávněného k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech*. Ad Notam, 2007, roč. 13, č. 2, s. 43.
- TÉGL, Petr. *K úpravě dobré víry v návrhu nového občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, roč. 17, č. 1, s. 35 an.
- TÉGL, Petr. *Úplatnost nabytí věcného práva jako podmínka fungování materiální publicity veřejných seznamů v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy, 2013, roč. 21, č. 1, s. 30.

- TÉGL, Petr. *Veřejné seznamy a ochrana dobré víry. stručný pohled na českou a polskou právní úpravu a jejich srovnání*. Ad Notam, 2007, roč. 13, č. 5, s. 142.
- VANĚK, Jakub. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku*. Právní rozhledy, 2014, roč. 22, č. 2, s. 44.
- WILKE, Maria. *Gielda samochodowa a art. 169 kodeksu cywilnego*. Palestra, 1998, roč. 34, č. 6-7, s. 50-58
- ZVÁRA, Michael. *Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu*. Obchodněprávní revue, 2017, roč. 9, č. 7-8, s. 193.

Monografie

- BEZOUŠKA, Petr, Piechowiczová, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2013, 375 s.
- GORNIAK, Kacper. *Nabycie własności rzeczy ruchomej w dobrej wierze*. Warszawa: C. H. Beck, 2021, 331 s.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 296 s.
- NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Vlastnictví a věcná práva*. 2. vydání. Praha: Grada, 2017, 168 s.
- PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011, 183 s.
- PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 241 s.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Praha: C. H. Beck, 2018, 306 s.
- SZPUNAR, Adam. *Nabycie własności ruchomości od nieuprawnionego*. 2. vyd. Kraków: Kantor Wydawnictwo Zakamycze, 1999, 215 s.
- RANDA, Antonín. I. *Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém*. II. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Editor: Jiří Spáčil. Praha: ASPI, 2008, 581 s.
- VÁŽNÝ, Jan. *Vlastnictví a práva věcná: soustava práva římského. Díl II*. Brno: Československý Akademický spolek Právnický, 1937, 140 s.
- VACEK, Josef. *Problem mobilární vindikace v západoevropském právu moderním a dějinný jeho vývoj. Svazek II. Kniha první: exposice problemu: Práva moderní. (I.)*. Praha: Sborník věd právní a státních. 1908, 67 s.
- VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2015, Praha: Wolters Kluwer, 2. vydání, 501 s.
- WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*, 2015, Praha: C.H. BECK, 284 s.

Internetové zdroje

- KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. II. Práva věcná*. Praha: Spolek československých právníků Všehrd, 1928. Dostupné z: databáze digi.law.muni.cz
- LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích (90/2012 Sb.). Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 2628 s. Dostupné z: databáze aspi.cz.
- OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný. Sedmnáctý díl*. Praha: J. Otto, 1901, 1157 s. Dostupné z: databáze digitalniknihovna.cz
- TÉGL, Petr. *Některé aspekty úpravy veřejných seznamů* [online]. Pravniprostor.cz, 26. srpna 2014 [cit. 11. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-verejnych-seznamu?strana_do=2
- WESTERMANN, Peter, Harm a kol. *BGB*. 14. vydání. Köln: Otto Schmidt KG, Verlag, 2014, s. 7010. Dostupné z: databáze ebookcentral.proquest.com.

Ostatní

- DOŘIČÁK, Lukáš. *Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k věcem, které nejsou evidované ve veřejných seznamech. Rigorózní práce*. 2018. Plzeň. 180 s.
- FABER, Wolfgang, LURGER, Brigitta. *National reports on the Transfer of Movable in Europe. Volume 3: Germany, Greece, Lithuania, Hungary*. Munich: Sellier – European Law Publishers GmbH, 2011, 712 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. Beroun: IFEC, 2008/1; 344 s.

Právní předpisy a související dokumenty

Tuzemské

- Císařský patent č. 946/1811 Sb. Z. s., obecný zákoník občanský, ve znění císařského nařízení č. 69/1916 Ř. z.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb.
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zahraniční

- Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
- Zivilgesetzbuch (švýcarský občanský zákoník)

- Kodeks cywilny (polský občanský zákoník)
- Code civil (francouzský občanský zákoník)
- Código Civil de España (španělský občanský zákoník)
- Burgerlijk Wetboek (nizozemský občanský zákoník)

Judikatura

- náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11
- rozsudek 5. civilního senátu BGH ze dne 13. 12. 2013, sp. zn. V ZR 58/13.
- rozsudek NS ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1348/96 (č. 50/1999 Sb. rozh. civ.)
- rozsudek NS ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5143/2017
- rozsudek NS ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3299/2016
- rozsudek NS ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007
- rozsudek NS ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 23 Cdo 608/2011.
- rozsudek NS ze dne 8.10.2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.
- rozsudek Sądu Najwyższego ze dne 10. října 1997, sp. zn. II CKN 378/97.
- rozsudek Sądu Najwyższego ze dne 28. srpna 1984, sp. zn. I CR 261/84.
- Usnesení NS ze dne 22. července 2015, sp. zn. 22 Cdo 5163/2014.
- Usnesení NS ze dne 15. března 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.
- Usnesení sedmi soudců Sądu Najwyższego ze dne 30. března 1992, sp. zn. III. CZP 18/92

Shrnutí

Práce si klade za cíl zaměřit se na jednu z modifikací nabytí od neoprávněného obsaženou v ust. § 1110 OZ, jehož vyčlenění zákonodárcem do samostatného ustanovení si zasluhuje bližšího zkoumání a zodpovězení vybraných problematických teoretických aspektů. Výsledkem snahy autora promítnuté do této diplomové práce by mělo být popsání systematického zakotvení pravidla uvedeného ve zkoumaném ustanovení do celistvé právní úpravy nabytí od neoprávněného, dále stanovení rozsahu aplikace posuzovaného pravidla za využití právních výkladových metod a v neposlední řadě rozbor pojmů v pravidle obsažených a zhodnocení právních účinků spojených s aplikací normy při různých výsledcích zjištěných výkladem dané právní normy. Svým způsobem právě ustanovení, jež představuje merit práce, zůstává ve srovnání s ostatními právními normami zabývajícími se nabytím od neoprávněného v jakémsi vzduchoprázdnu, kdy neexistuje téměř žádný konzistentní postup při jeho případné aplikaci. Předkládaná diplomová práce se tak pokouší vymezit alespoň některá problematická úskalí, ve kterých se při případném výkladu ustanovení může odborná veřejnost ocitnout.

Práce se zaměřuje na problematiku systematického zakotvení posuzovaného ustanovení v systému nabytí od neoprávněného, následně na otázku okamžiku vzniku vlastnického práva u nabyvatele a s tím spojenou pluralitu nabyvatelů v čase. Taktéž bude rozebráno věcné zaměření skutkové podstaty, tj. zejména vlastnost věci nedobrovolně pozbyté a taktéž i zákonodárcem užitá kritérium použité věci. V neposlední řadě se práce zaměřuje na některé další problémy, tj. zejména na relevanci dobré víry nabyvatele v čase, zvláštnost konstrukce posuzovaného ustanovení spočívající v zavedení povinnosti vlastníka věci prokázat rozhodné skutečnosti. Taktéž na výslovně zákonodárcem zavedenou podmínku úplatnosti právního jednání a na potenciální konflikt ustanovení s úpravou zastavení cizí movité věci. Dílčí závěry autora jsou obsaženy přímo v textu, některé stěžejní jsou poté zopakovány taktéž v závěru diplomové práce.

Summary

The thesis focuses on one of the modifications of acquisition from an unauthorized person contained in Section 1110 of the CC, which has been put by the legislator into a separate provision and deserves closer examination and answering some problematic theoretical aspects. The result of the author's efforts reflected in the thesis should be a description of the systematic position of the rule mentioned in the examined provision in the whole legal regulation of acquisition from an unauthorised person, furthermore, a determination of the scope of application of the examined rule using legal methods of interpretation and, last but not least, an analysis of the concepts contained in the rule and an evaluation of several legal effects associated with the application of the norm in case of different results found by the interpretation of the given legal norm. In a way, the provision which is the merit of the thesis stays in a kind of vacuum compared to other legal norms dealing with acquisition from an unauthorised person, where there is almost no consistent procedure in its application. The thesis thus tries to name at least some of the problematic pitfalls in which the professional community may find itself when interpreting the provision.

The thesis focuses on the issue of the systematic anchoring of the provision in the system of acquisition from an unauthorised person, on the question of the moment of the creation of the right of ownership of the acquirer and the relevance of the plurality of other acquirers in time. Further, is also analysed in particular the characteristic of the thing involuntarily acquired and the criterion of the "used thing". Finally, the thesis focuses on some other issues, for example on the relevance of the good faith of the acquirer in time, the peculiarity of the construction of the provision consisting of the existence of the obligation of the owner of the thing to prove the decisive facts to be successful with his vindication. Furthermore, the thesis focuses on the condition of payment being introduced by the legislator and in conclusion on the potential conflict of the provision with the regulation of establishing a pledge right to a foreign movable thing. Author's partial conclusions are contained directly in the text, the key ones are then repeated in the conclusion of the thesis.